

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในการศึกษา เรื่องการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นงานวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เชิงพรรณนา (Descriptive Research) และปริมาณ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูในอิสลาม 2) เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เอกสารในการวิจัย คือ โดยศึกษาข้อมูลและตำราที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมหะละเกาะฮู เช่น อัลหะคิย หนังสือเกี่ยวกับหะละเกาะฮู คู่มือหะละเกาะฮูและเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับหะละเกาะฮู

2. ประชากรตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาที่ร่วมกิจกรรมกลุ่มศึกษา (Islamic Studies Circle) ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 – 4 กำลังศึกษาอยู่ในวิทยาลัยอิสลามศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวนทั้งสิ้น 295 คน ประกอบด้วย นักศึกษาสาขาวิชาเอกอิสลามศึกษา นักศึกษาสาขาวิชาเอกกฎหมายอิสลาม นักศึกษาสาขาวิชาเอกครุศาสตร์อิสลาม/การสอนอิสลามศึกษา นักศึกษาสาขาวิชาเอกเศรษฐศาสตร์และการจัดการในอิสลาม นักศึกษาสาขาวิชาเอกตะวันออกกลางศึกษาและนักศึกษสาขาวิชาเอกอิสลามศึกษาหลักสูตรนานาชาติ ส่วนการสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยมีกลุ่มตัวอย่าง พี่เลี้ยงนำกิจกรรมหะละเกาะฮู ปีการศึกษา 2558 จำนวน 20 คนและผู้ที่เคยเป็นพี่เลี้ยงนำหะละเกาะฮู จำนวน 10 คน รวมทั้งหมด จำนวน 30 คน

3. เครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้ มี 2 ส่วน คือ 1. ใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรม หะละเกาะฮู เพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ โดยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าทดสอบ t และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป 2.แบบภาษณ์เชิงสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อหาแนวทางการจัดกิจกรรม หะละเกาะฮู เพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยนำผลการสรุปจากความคิดเห็นของนักศึกษา มานำเสนอในเวทีสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อหาแนวทางการจัดกิจกรรม หะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

สรุปผลการวิจัย

สรุปในวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูในอิสลาม พบว่าการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูในอิสลามเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยท่านนะบีมุหัมมัด ﷺ ยุคเศาะฮาบะฮ์ ตาบิอิน ซึ่งเป็นกิจกรรมพัฒนาและขัดเกลามนุษย์ให้มีความสมบูรณ์และครอบคลุมทุกด้าน การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮู มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. พี่เลี้ยง (มูร็อบบีย) เป็นผู้ที่ดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อขัดเกลาสมาชิก ซึ่งมุ่งเน้นในการสร้างมุสลิมที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม ด้วยการดูแลการพัฒนาชี้แนะแนวทาง ให้คำปรึกษาและเสริมสร้างศักยภาพของสมาชิกกลุ่มศึกษา เป็นผู้ที่มีความรู้ด้านหลักการศาสนา มีความรู้ความเข้าใจบริบทสังคมปัจจุบัน มีความรู้ทางด้านจิตวิทยา เข้าถึงความสามารถและรู้สภาพแวดล้อมบริบทของสมาชิก ซึ่งมีแนวทางของพี่เลี้ยงกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ คือ การเตรียมความพร้อมของพี่เลี้ยง (มูร็อบบีย) การพัฒนาพี่เลี้ยง (มูร็อบบีย)อย่างต่อเนื่อง การสร้างความน่าเชื่อถือและมีอำนาจดึงดูดใจ การสร้างแรงจูงใจและแรงบันดาลใจแก่สมาชิก มีความเข้าใจสมาชิกอย่างลึกซึ้ง มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันกับสมาชิก มีระเบียบวินัยในการดำเนินการ มีการมอบหมายงานที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาด้านจิตวิญญาณพร้อมๆกับสมาชิก และจะต้องขับเคลื่อนกลุ่มหะละเกาะฮูอย่างเป็นระบบ

2. สมาชิกกลุ่ม (มูตะร็อบบีย) เป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกให้ปฏิบัติตามกระบวนการพัฒนาปัจเจกบุคคลสู่เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ โดยมีเงื่อนไขของสมาชิก คือ เป็นบุคคลที่รักษาความสะอาดและเรียบร้อย มีความพร้อมที่จะรับฟังคำชี้แนะและปฏิบัติตามโปรแกรมพัฒนาสมาชิกที่ได้จัดตารางไว้ มีความมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองและผู้อื่น ปฏิบัติการละหมาดให้ครบห้าเวลา มีความเห็นอกเห็นใจต่อปัญหาต่างๆในโลกอิสลาม เป็นนักสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกและชุมชน เพื่อจะปฏิบัติตามหะละเกาะฮูได้อย่างเต็มรูปแบบ

3. หลักสูตรของการดำเนินการหะละเกาะฮู เป็นกลไกที่จะนำสมาชิกสู่เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ เป็นกรอบของการพัฒนาสมาชิกให้สมบูรณ์และครอบคลุมทุกด้าน เช่น ด้านหลักศรัทธา หลักศาสนบัญญัติ ประวัติศาสตร์ จริยธรรม อัลกุรอาน ข่าวด้านการณและเหตุการณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่อยู่รอบตัวเรา พร้อมด้วยการฝึกฝนทักษะการวิเคราะห์ สังเคราะห์ การทำงานเป็นทีมและการให้คำปรึกษากันและกันได้

4. วิธีการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮู เป็นขั้นตอนหรือวิธีการปฏิบัติกิจกรรมหะละเกาะฮู การนำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มศึกษา เป็นการบูรณาการระหว่างกิจกรรมความรู้และพัฒนาจิตวิญญาณ ให้สมาชิกได้ซึมซับเข้าสู่หัวใจ ซึ่งจะประกอบด้วย การแบ่งสมาชิกและความถี่ วิธีการดำเนินกลุ่มศึกษา ข้อปฏิบัติหรือกฎระเบียบในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม

หะละเกาะฮู รูปแบบหรือขั้นตอนการดำเนินการกิจกรรมกลุ่มหะละเกาะฮู การบริหารจัดการเวลา ที่เริ่มต้นโดยพี่เลี้ยง การลงโทษและการให้รางวัล เป็นต้น

วัตถุประสงค์ ที่ 2 เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยวิธีการวิจัยเชิงสำรวจเก็บจากแบบสอบถาม สรุปได้ดังนี้

นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในด้านเป้าประสงค์ ผลปรากฏว่า นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพี่น้องในกลุ่มมากขึ้นมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 4.04 , S.D. = .711 รองลงมา และนักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและเอื้ออาทรต่อกันอยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 4.04 , S.D. = .766 และนักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับหลักอาภิศะเพิ่มเติมขึ้นอยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 4.00, S.D. = .445ตามลำดับ

นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่ม ผลปรากฏว่า พี่เลี้ยงกลุ่มเป็นคนที่รักษามุสลิมภาพที่ดีงามแต่งกาย สุภาพเรียบร้อยมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 4.10, S.D. = .678 รองลงมา พี่เลี้ยงกลุ่ม มีการสื่อสารที่ดีกับสมาชิกกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮู มีการชี้แนะในสิ่งที่ดีอย่างสม่ำเสมอและมีการสื่อสารด้วยระบบสารสนเทศหรือสังคมออนไลน์ อยู่ในระดับมาก มีค่า (\bar{x}) = 4.07, S.D. = .734 และพี่เลี้ยงกลุ่ม เป็นคนที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสัญญาต่างๆ มีความอดทนอยู่เสมอและจะไม่แสดงอาการเหน็ดเหนื่อยต่อหน้าสมาชิกอยู่ในระดับมากมีค่า (\bar{x}) = 4.03, S.D. = .699 ตามลำดับ

นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านหลักสูตรผลปรากฏว่า นักศึกษามีการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมหรือองค์กรทางสังคมในการเผยแพร่สัจธรรมของอิสลามมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก (\bar{x})=4.00, S.D. = .700 รองลงมา นักศึกษามีการเรียนรู้วิเคราะห์ และสังเคราะห์ บทเรียนทางด้านวัจนะของท่านนบีในกลุ่มศึกษาเป็นอย่างดีอยู่ในระดับมาก (\bar{x})= 3.89, S.D. = .684 และ นักศึกษามีการเรียนรู้วิเคราะห์ และสังเคราะห์บทเรียนจากสถานการณ์โลกมุสลิมปัจจุบันและเหตุการณ์ทั่วไปในกลุ่มศึกษาอยู่ในระดับมาก (\bar{x})= 3.88, S.D. = .747 ตามลำดับ

นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮู ผลปรากฏว่า มีการทบทวนตนเองด้านจิตวิญญาณและมีการร่วมติดตามสอบถามความทุกข์สุขของสมาชิกในกลุ่มศึกษาอย่างสม่ำเสมอเมื่อมีการพบปะมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก (\bar{x})= 4.04 , S.D. = .687 รองลงมา การจัดกิจกรรมการหะละเกาะฮูจะใช้ระยะเวลา 1-2 ชั่วโมงช่วงบ่ายวันพุธหรือ

ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งภายในสัปดาห์อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 3.99, S.D. = .749 และ พี่เลี้ยงกลุ่มมีการสรุปทุกครั้งหลังจากการอภิปรายผลของสมาชิก อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 3.97, S.D. = .694 ตามลำดับ นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้าน ระบบการจัดการของงานกิจกรรม นักศึกษาผลปรากฏว่า มีการกำหนดเวลาอย่างชัดเจนและอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 3.86, S.D. = .759 รองลงมา มีเอกสารเพื่อบันทึกการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุกลุ่มศึกษาทุกครั้งที่มีการพบปะและติดตาม ประเมินผลการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 3.84, S.D. = .776 และ มีการประเมินและสรุปผลภาพรวมของการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุโดยนักศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินและสรุปผลการดำเนินการอยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 3.81, S.D. = .745 ตามลำดับ

นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมหะละเกาะสุ ผลปรากฏว่า กิจกรรมหะละเกาะสุเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาและให้การจัดกิจกรรมนี้ต่อไปมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 4.07, S.D. = .757 รองลงมา ความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ได้อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 4.01, S.D. = .749 และ กิจกรรมหะละเกาะสุเป็นกิจกรรมที่ดีและมีประโยชน์ต่อการพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาอยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 4.01, S.D. = .756 ตามลำดับ

นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลรวม การจัดกิจกรรมหะละเกาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ผลปรากฏว่า ด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่มมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 3.99, S.D. = .490 รองลงมา ด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมหะละเกาะสุ อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 3.97, S.D. = .546 และ ด้านเป้าประสงค์อยู่ในระดับมาก (\bar{x}) = 3.92, .464 ตามลำดับ

วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษา จำแนกตามเพศและชั้นปีต่อการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีผลวิเคราะห์ ดังนี้

ความคิดเห็นของนักศึกษา จำแนกตามเพศ ผลการวิเคราะห์ความแตกต่าง ต่อการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่า ในภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่มีความแตกต่างกันทั้งเพศชาย และหญิง

ความคิดเห็นของนักศึกษา ความแตกต่างชั้นปีต่อการจัดกิจกรรมทะเลเกาะสุ เพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่า ในภาพรวมชั้นปี ไม่มี ความแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณา พบว่า ด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่ม และด้านทัศนคติของ นักศึกษาต่อกิจกรรมทะเลเกาะสุแตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญ 0.05 ส่วนในด้านที่ไม่แตกต่าง กัน ได้แก่ ด้านเป้าประสงค์ ด้านหลักสูตรด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมทะเลเกาะสุด้านระบบ การจัดการของงานกิจกรรมนักศึกษา ส่วนด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่ม และด้านทัศนคติของ นักศึกษาต่อกิจกรรมทะเลเกาะสุมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จำนวน 2 คู่ดังนี้ ชั้นปีที่ 1 กับ ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 1 กับ ชั้นปีที่ 3

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมแบบสอบถามปลายเปิด(Open Ended Questions) สำหรับ ผู้ตอบแบบสอบถามโดยให้แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเล เกาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) สรุปได้ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลเกาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านเป้าประสงค์ พบว่า นักศึกษามีข้อเสนอแนะต่อการจัดกิจกรรม ทะเลเกาะสุใน 3 ลำดับแรก ดังนี้ เป็นกิจกรรมที่ดี มีประโยชน์ และได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 34.61 และ ควรที่จัดให้มีความต่อเนื่องมากกว่านี้ ไม่ใช่จัดขึ้นให้เป็น เพราะกิจกรรม 21 คน คิดเป็นร้อยละ 27.92 ให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง เนื่องจากมีนักศึกษา หลายคนที่มีความต้องการการเข้าร่วมกิจกรรมฮาเลาะฮะฮ์ที่จัดขึ้น 14 คน คิดเป็นร้อยละ 18.94 ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลเกาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่ม พบว่า นักศึกษามีข้อเสนอแนะต่อจัดกิจกรรม ทะเลเกาะสุใน 3 ลำดับ ดังนี้ ให้อาจารย์เป็นผู้ดูแลทะเลเกาะสุในแต่ละกลุ่มเพื่อจะได้สร้างความ สัมพันธ์ไปด้วย จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 32.65 และ ให้พี่เลี้ยงกลุ่มเป็นมุสลิมะฮ์(ผู้หญิง) และมีความรู้ศาสนาเป็นอย่างดี และสามารถให้คำปรึกษา จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 24.48 และพี่เลี้ยงกลุ่ม ควรมีบุคลิกภาพที่ดีงามแต่งกาย สุภาพเรียบร้อย จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 18.36 ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทะเลเกาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านหลักสูตรพบว่า นักศึกษามีข้อเสนอแนะต่อจัดกิจกรรมทะเลเกาะสุใน 3 ลำดับแรก ดังนี้ หลักสูตรที่ได้ดำเนินการปัจจุบันมีความเหมาะสมกับนักศึกษา จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 36.11 หลักสูตรมีการส่งเสริมให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากสถานการณ์โลกมุสลิม

ปัจจุบัน จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 และมีการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมหรือองค์กรทางสังคม จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 19.44 ตามลำดับ

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮู พบว่า นักศึกษามีข้อเสนอแนะต่อจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูใน 3 ลำดับแรก ดังนี้ วิธีการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮู มีความเหมาะสมกับนักศึกษา จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 36.36 ควรมีกิจกรรมส่งเสริมวิชาการที่หลากหลายและมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของกิจกรรมจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 31.81 และให้มีการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮู นอกวิทยาลัยอิสลามศึกษา จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 19.69 ตามลำดับ

5. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมหะละเกาะฮู พบว่า นักศึกษามีข้อเสนอแนะต่อด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมหะละเกาะฮูใน 3 ลำดับแรก ดังนี้ ให้มีการจัดกิจกรรมนี้ต่อไปจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 36.36 กิจกรรมหะละเกาะฮูเป็นกิจกรรมที่ดีและมีประโยชน์จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 27.27 กิจกรรมหะละเกาะฮู สร้างความเป็นพี่น้องในกลุ่มและมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันคน จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 18.94 ตามลำดับ

6. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษาด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมหะละเกาะฮู พบว่า นักศึกษาได้รับประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมหะละเกาะฮูใน 3 ลำดับแรก ดังนี้ เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้และสามารถพัฒนานักศึกษาได้ดี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 34.61 และ กิจกรรมหะละเกาะฮู สร้างความเป็นพี่น้องและมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 27.92 เป็นกิจกรรมที่ดีและอยากให้ออกมาจัดอย่างต่อเนื่อง จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 18.94 ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 3 เสนอแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จากการสนทนากลุ่ม (Focus group) สรุปได้ดังนี้

1.แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านเป้าประสงค์ คือ

1.1.วิทยาลัยอิสลามศึกษาให้คงอยู่เป้าประสงค์เดิมที่ได้ดำเนินการที่ผ่านมา

1.2.วิทยาลัยอิสลามศึกษาจะต้องเน้นกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮูให้รู้จักถึงแก่นแท้ของความเป็นพี่น้อง

1.3.วิทยาลัยอิสลามศึกษามีการพัฒนาด้านภาวะความเป็นผู้นำอย่างเป็นทางการและนักศึกษานำเสนอข้อมูลด้วยความมั่นใจ

1.4. วิทยาลัยอิสลามศึกษาต้องมีการสร้างกระบวนการตักเตือนระหว่างนักศึกษาให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม

1.5. วิทยาลัยอิสลามศึกษา จะต้องมีการกำหนดตัวชี้วัดให้ชัดในการประเมินนักศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรม

1.6. การเรียนรู้ของนักศึกษาในกลุ่มหะละเกาะจะต้องให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เนื้อหาการนำเสนอให้ได้ข้อสรุปที่ตกผลึกจากกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิก

1.7. วิทยาลัยอิสลามศึกษาต้องกำหนดกิจกรรมการขัดเกลาจิตใจในเชิงปฏิบัติการเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากการสัมผัสจริง

1.8. วิทยาลัยอิสลามจัดกิจกรรมหะละเกาะในรูปแบบต่างๆทั้งในและนอกห้องเรียนด้วย

1.9. วิทยาลัยอิสลามศึกษาจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมทั้ง สติปัญญา จิตวิญญาณและร่างกาย

1.10. วิทยาลัยอิสลามศึกษาต้องสร้างกระบวนการให้นักศึกษาในกลุ่มหะละเกาะเกิดความช่วยเหลือกันและกันได้

2. แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านพี่เลี้ยง คือ

2.1. พี่เลี้ยงจะต้องมีเทคนิคการบริหารและการจัดการกลุ่มศึกษาหะละเกาะ

2.2. มีการอบรมพี่เลี้ยงและเพิ่มพูนความรู้อย่างสม่ำเสมอ

2.3. พัฒนาศักยภาพภาวะความเป็นผู้นำของพี่เลี้ยงกลุ่มศึกษาหะละเกาะ

2.4. ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเป็นแบบอย่างที่ดีและสร้างความน่าเชื่อถือแก่สมาชิกกลุ่มศึกษาหะละเกาะ

2.5. คัดเลือกพี่เลี้ยงที่มีใจอาสา มีความรับผิดชอบ มีความจริงใจและตั้งใจที่จะเสียสละในการเป็นพี่เลี้ยงนำหะละเกาะนักศึกษา

2.6. พี่เลี้ยงมีการประเมินตนเองและประเมินสมาชิกในกลุ่มหะละเกาะอย่างสม่ำเสมอ

2.7. พี่เลี้ยงสามารถเป็นที่ปรึกษาและแนะนำสมาชิกในกลุ่มศึกษาหะละเกาะเกี่ยวกับการใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยได้

2.8. พี่เลี้ยงมีการพัฒนาตนเองและค้นหาประสบการณ์ใหม่เกี่ยวกับการจัดการและการดูแลหะละเกาะอยู่เสมอ

2.9. พี่เลี้ยงจะต้องมีความพร้อมทุกๆด้านที่จะนำกลุ่มศึกษาหะละเกาะได้

3. แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านหลักสูตร ดังนี้

3.1. ให้ดำเนินการตามหลักสูตรเดิมเนื่องจากเป็นหลักสูตรมีความครอบคลุมและสมบูรณ์

3.2. ให้เน้นการอ่านอัลกุรอานให้ถูกต้องตามหลักการอ่านเพื่อพัฒนาศักยภาพนักศึกษาให้สามารถอ่านอัลกุรอานได้

3.3. ให้เน้นกิจกรรมในเชิงปฏิบัติที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรครบถ้วนอย่างเป็นรูปธรรม

3.4. ให้มีการแยกหลักสูตรหะละเกาะสุตามระดับชั้นปีให้ชัดเจนและเน้นหนักเนื้อหาของแต่ละชั้นปีนั้นให้ชัดเจนด้วย

3.5. ให้มีการปรับเนื้อหาเพื่อให้สมาชิกเข้าใจได้ง่ายขึ้น และสามารถรองรับสมาชิกที่มีความรู้ต่างระดับได้

3.6. กิจกรรมหะละเกาะสุให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียนการสอน ต้องเปิดอย่างน้อยหนึ่งภาคการศึกษา เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการหะละเกาะสุ

3.7. การนำไปใช้หลักสูตรนั้นสมควรให้มีการประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยีสมัยใหม่ด้วย

3.8. ให้มีการบังคับนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาเข้าร่วมหะละเกาะสุทุกคน โดยเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เพื่อให้นักศึกษาได้รับการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมจากกระบวนการกิจกรรมหะละเกาะสุ

4. แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านวิธีการดำเนินการ ดังนี้

4.1. การเริ่มต้นกิจกรรมหะละเกาะสุให้เริ่มต้นด้วยการอ่านอัลกุรอาน อรรถาธิบายตามด้วยรายวิชาต่างๆตามหลักสูตร ข่าวดสาร จบด้วยการสรุปผลเพื่อเป็นข้อคิดในการดำเนินชีวิต

4.2. ให้สมาชิกทุกคนได้วิพากษ์เนื้อหาทุกครั้งที่มีการนำเสนอจากสมาชิกที่รับผิดชอบเพื่อเป็นการขยายผลเนื้อหาให้ตกผลึก

4.3. การจัดกิจกรรมหะละเกาะสุให้จัดบ่ายวันพุธเท่านั้นเพื่อเป็นที่รู้กันว่าเป็นช่วงเวลากิจกรรมหะละเกาะสุ

4.4. กิจกรรมหะละเกาะสุให้เป็นแหล่งแห่งคำปรึกษาหารือ รับผิดชอบต่อปัญหา ร่วมกันค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหของสมาชิก

4.5. มีกระบวนการติดตาม ประเมินผลและสรุปผลของการดำเนินงาน กิจกรรมหะละเกาะสุเป็นรายกลุ่มและรายบุคคล

4.6. มีการเน้นระเบียบวินัยนักศึกษา การบริหารเวลา การแต่งกายและพฤติกรรมชีวิตประจำวันของนักศึกษา ทั้งในเวลาเรียนและทำกิจกรรม

4.7. มีการจัดหะละเกาะฮุในรูปแบบที่หลากหลาย มีทั้งวิชาการและนันทนาการ ทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย

5. แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านงานกิจกรรมนักศึกษา ดังนี้

5.1. มีการปฐมนิเทศสมาชิกนักศึกษา พี่เลี้ยงเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ การดำเนินการของกิจกรรมหะละเกาะฮุ

5.2. มีการประเมินติดตามและสรุปผลของการดำเนินงานแล้วนำมาวิเคราะห์และแก้ไขต่อไป

5.3. งานกิจการนักศึกษาต้องมีประสิทธิภาพและมีความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการกิจกรรมหะละเกาะฮุ

5.4. มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบมีแบบแผนชัดเจนและจัดการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุอย่างลงตัว

6. แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านทัศนคติ ดังนี้

6.1. มีการสร้างทัศนคติที่ดีแก่สมาชิกนักศึกษาในการเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮุ

6.2. สร้างแรงจูงใจให้สมาชิกนักศึกษาเกิดความสนใจต่อกิจกรรมหะละเกาะฮุโดยมีการบังคับในหลักสูตรวิชาเรียนหรือมีชั่วโมงกิจกรรม

6.3. มีการสร้างความอบอุ่นแก่สมาชิกนักศึกษาในการเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮุ สมาชิกนักศึกษามีความเชื่อมั่นในการใช้ชีวิตของกลุ่มกิจกรรม

6.4. เป็นแหล่งเรียนรู้ศาสนาสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวันของนักศึกษา

6.5. เป็นแหล่งหรือกลไกในการสร้างภาวะความเป็นผู้นำของนักศึกษาและพี่เลี้ยง

7. แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านอื่นๆ ดังนี้

7.1. สร้างเสริมและแรงบันดาลใจแก่พี่เลี้ยงและสมาชิกสมำเสมอ

7.2. เสริมคุณภาพกิจกรรมหะละเกาะฮุโดยสร้างระบบการจัดการและเผยแพร่สู่สังคมออนไลน์

7.3. มีการถอดบทเรียนของแต่ละกลุ่มในการดำเนินการกิจกรรม
หะละเกาะฮุ

7.4. มีการแจกเอกสารประกอบกิจกรรมให้ครบถ้วนทุกกลุ่มกิจกรรม
หะละเกาะฮุ

อภิปรายผล

จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาข้อมูลเชิงสำรวจและสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีสาระสำคัญ ดังนี้

การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุในอิสลาม

การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุในอิสลาม เป็นกระบวนการขัดเกลาและพัฒนามนุษย์ให้มีความรู้และคุณธรรมจริยธรรม ในการดำรงชีพตามครรลองของอิสลามอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งได้ริเริ่มในสมัยของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ในช่วงสามปีแรกที่ท่านนะบี ﷺ เผยแผ่อิสลามแบบลับๆ ท่านนะบี ﷺ ใช้วิธีการหะละเกาะฮุเพื่อเป็นกลไกในการอบรม ขัดเกลา เรียนรู้และพัฒนาบรรดาสะหะบะฮุ จนกระทั่งบรรดาสะหะบะฮุได้เข้าใจพร้อมกับได้ปฏิบัติใช้ชีวิตตามครรลองของอิสลามและแพร่ขยายงานอะวะฮุ (เผยแผ่) จากแบบลับๆ เป็นแบบเปิดเผย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อะมัด สะบีบ ซาฟีอีย์ (Amad Habib Syafei , 2012) ได้กล่าวว่า กิจกรรมหะละเกาะฮุเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน โดยเฉพาะการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับอิสลาม การศึกษาอิสลาม สอดคล้องกับแนวคิด ซอลิคีน ของ (Solikhin : 2006) ได้กล่าวว่า หะละเกาะฮุเป็นการนั่งเพื่อสนทนาในสิ่งที่เป็นปัญหาปัจจุบัน เสริมสร้างองค์ความรู้ ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม พัฒนาปัจเจกบุคคลของมุสลิม ในด้าน อีमान(ศรัทธา) ความรู้ จิตวิญญาณ และทักษะต่างๆ และยังมีหลักฐานจากหะดีษของท่านรَسُولุลลอฮ์ ﷺ ที่ว่า

((عَنْ أَبِي وَقْدِ اللَّيْثِيِّ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَمَا هُوَ جَالِسٌ فِي الْمَسْجِدِ وَالنَّاسُ مَعَهُ إِذْ أَقْبَلَ ثَلَاثَةٌ نَعْرًا، فَأَقْبَلَ اثْنَانِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَدَهَبَ وَاحِدٌ، قَالَ: فَوَقَفَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَمَّا أَحَدُهُمَا: فَرَأَى فُرْجَةَ فِي الْحَلْقَةِ فَحَلَسَ فِيهَا، وَأَمَّا الْآخَرُ: فَحَلَسَ خَلْفَهُمْ، وَأَمَّا الثَّلَاثُ: فَأَدْبَرَ ذَاهِبًا، فَلَمَّا فَرَغَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَلَا

أُخْرِكُمْ عَنِ النَّفْرِ الثَّلَاثَةِ؟ أَمَا أَحَدُهُمْ فَأَوْى إِلَى اللَّهِ فَأَوَاهُ اللَّهُ، وَأَمَا الْآخَرُ فَاسْتَحْيَا فَاسْتَحْيَا اللَّهُ مِنْهُ، وَأَمَا الْآخَرُ فَأَعْرَضَ فَأَعْرَضَ اللَّهُ عَنْهُ))

ความว่า จากท่านอบีวาqid อัลลัยซีย์ เล่าว่า ครั้งหนึ่งท่านนะบี^ﷺนั่งอยู่ในมัสยิดและมีกลุ่มคนห้อมล้อมท่าน ได้มีชายสามคนเดินเข้ามา มีจำนวนสองคนที่เดินเข้าหาท่านนะบี^ﷺ ส่วนอีกคนหนึ่งเดินไปทางอื่น ผู้รายงานกล่าวว่า สองคนนั้นได้เข้ามาหยุดยืนตรงหน้าท่านนะบี^ﷺ หนึ่งในจำนวนนั้นได้เห็นที่ว่างในทะเลเกาะสุ เขาก็รีบไปนั่งที่ว่างนั้น และอีกคนหนึ่งไปนั่งข้างหลังพวกเขา ส่วนคนที่สามได้หันกลับไป เมื่อท่านนะบี^ﷺได้เสร็จจากภารกิจ ท่านนะบี^ﷺก็ได้กล่าวมีความว่า “ฉันจะบอกแก่พวกท่านฟังเรื่องชายสามคนเอาไหม? คนหนึ่งมุ่งไปหาอัลลอฮ์^ﷻ เพื่อให้หาที่พักพิงแก่เขา พระองค์ได้ให้ที่พักพิงแก่เขา อีกคนหนึ่งรู้อภัยอัลลอฮ์^ﷻ จึงอภัยเขา และอีกคนหนึ่งนั้น อัลลอฮ์^ﷻ เบือนหนีจากเขา”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy 1998 : 66)

จากหะดีษข้างต้น สามารถที่จะเข้าใจได้ว่ากิจกรรมทะเลเกาะสุ มิได้เป็นคนรุ่นหลังคิดค้นแต่เป็นแบบแผนของท่านนะบี^ﷺมุหัมมัด^ﷺ ที่ได้ออกแบบกิจกรรมมานานถึง 1,400 กว่าปีมาแล้ว จนถึงปัจจุบัน แต่ก็ยังสามารถใช้ได้ ซึ่งอาจจะมีกรปรับเปลี่ยนแบบให้เหมาะสมกับบริบทปัจจุบัน กิจกรรมนี้จะมีเงื่อนไขหรือหลักการหลัก สามประการ คือ หลักการรู้จัก หลักการเข้าใจและช่วยเหลือกันและกัน สิ่งนี้เป็นผลลัพธ์ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมทะเลเกาะสุ ซึ่งสอดคล้องกับ ยะโกบ มุหัมมัด ฮุเซ็น (Ya'qob Muhammad Husin: 2008 : 16 - 18) ได้กล่าวว่า เงื่อนไขกิจกรรมทะเลเกาะสุ มี สาม ประการ คือ ประการแรก อดตะอารูฟ (การทำความรู้จัก) สมาชิกกลุ่มศึกษาทะเลเกาะสุจะต้องมีความรู้จักอย่างลึกซึ้งซึ่งระหว่างกัน ซึ่งมูร็อบบียจำเป็นต้องจัดการให้สมาชิกทุกคนให้เป็นพี่น้องเสมือนพี่น้องของตน และพยายามห่างไกลจากสิ่งที่จะทำให้ความผูกพันในกลุ่มนั้นเกิดการแตกแยกกัน ซึ่งสอดคล้องกับอายะฮ์อัลกุรอานที่อัลลอฮ์^ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿يَأَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ

لِتَعَارَفُوا ۚ إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَقْوَاهُ ۗ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾

ความว่า โอ้มนุษยชาติทั้งหลาย แท้จริงเราได้สร้างพวกเจ้าจากเพศชาย และเพศหญิง และเราได้ให้พวกเจ้าแยกเป็นเผ่า และตระกูลเพื่อ

จะได้รู้จักกัน แท้จริงผู้ที่มีเกียรติยิ่งในหมู่พวกเจ้า ณ ที่อัลลอฮ์. นั้น คือ
ผู้ที่มีความยำเกรงยิ่งในหมู่พวกเจ้า แท้จริงอัลลอฮ์. นั้นเป็นผู้ทรงรอบรู้
อย่างละเอียดถี่ถ้วน

(อัลหุญรอต :13)

นอกเหนือจากการได้รู้จักแล้วสิ่งที่ต้องพัฒนาอีกขั้นต่อไป จะต้องพัฒนาความ
เป็นพี่น้องกัน ซึ่งจะเข้มข้นกว่า คำว่าความรู้จักกัน จะสอดคล้องกับหลักการอิสลามที่บอกว่า
อิสลามคือ พี่น้อง ดังอาเยฮ์อัลกุรอานที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ ۗ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ
تَرْحَمُونَ ﴾

ความว่า แท้จริงบรรดาผู้ศรัทธานั้นเป็นพี่น้องกัน ดังนั้นพวกเจ้าจงไกล่
เกลี่ยประนีประนอมกันระหว่างพี่น้องทั้งสองฝ่ายของพวกเจ้าและจงยำ
เกรงอัลลอฮ์เถิด หวังว่าพวกเจ้าจะได้รับความเมตตา

(อัลหุญรอต :10)

ผู้วิจัยคิดว่า กลุ่มศึกษาหะละเกาะฮ์จะสร้างความเป็นพี่น้องที่มีความสัมพันธ์ใน
อย่างแน่นแฟ้น ซึ่งสอดคล้องกับ อับดุลอาซิซ อิสมาอิล (Abdul Aziz Ismail ,1999 : 4) ได้กล่าวว่า
ความเป็นพี่น้องเป็นความโปรดปรานและเป็น แสงสว่างจากอัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งอัลลอฮ์ ﷻ ทรง
หลังลงสู่หัวใจปวงบ่าวของพระองค์ผู้มีความบริสุทธิ์ใจ และยังเป็นพลังของอีมาน และ จิต
วิญญาณ ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกในความรัก ความห่วงใย ความมีเกียรติและความไว้นือเชื่อใจต่อ
กัน เกิดคุณค่าและความบริสุทธิ์ใจในความรัก จะส่งผลถึงพฤติกรรมในเชิงสร้างสรรค์ เช่น การให้
อภัยกันและกัน มีความเมตตา ความซื่อสัตย์ และแสดงพฤติกรรมที่ดีงามออกมา ฉะนั้น ความเป็น
พี่น้องจะเป็นคุณลักษณะซึ่งรวมอยู่ในความศรัทธา(อีมาน)และความยำเกรง (ตักวา)

ประการที่สอง อัตตะฟาฮุม (การทำความเข้าใจ) หลักการนี้เพื่อให้สมาชิกใน
กลุ่มหะละเกาะฮ์มีความเข้าใจตรงกันและเข้าใจในความแตกต่างของกันและกัน ขอมรับการ
ตักเตือนซึ่งกันและกันด้วยการเปิดใจให้กว้าง โดยไม่มีความรู้สึกไม่พอใจต่อผู้ตักเตือน เปิดอกให้
กว้างเพื่อยอมรับในความคิดที่แตกต่างและยอมรับในความเข้มแข็งและความอ่อนแอของสมาชิก
กลุ่ม ซึ่งเป็นลักษณะปกติของกลุ่มสมาชิกที่มีความเข้มแข็งและความอ่อนแอ จำเป็นต้องเคารพและ
ให้เกียรติซึ่งกันและกัน

ประการที่สาม อัดตะกาฟูล (การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน) การช่วยเหลือกันและกันจะเป็นที่มาจากสองประการแรก คือ การรู้จักกัน เข้าใจกัน หากการรู้จัก การเข้าใจยังไม่บรรลุผล หรืออันใดอันหนึ่ง ยังไม่บรรลุผล ความช่วยเหลือจะไม่เกิดขึ้นในกลุ่มหะละเกาะฮุ สิ่งนี้จะเป็นตัวชี้วัดว่า กระบวนการหล่อหลอมของความรู้จักและความเข้าใจ สอดคล้องกับอายะฮ์อัลกุรอานที่อัลลอฮ์ ได้ตรัสว่า

﴿ تَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ ۖ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ ۗ ﴾

ความว่า และพวกเจ้าจงช่วยเหลือกันในความดีและการศรัทธา และอย่าช่วยเหลือในการทำบาปและการเป็นศัตรู

(อัลมาอิดะฮ์ : บางส่วนอายะฮ์ที่ 2)

จากอายะฮ์ข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ต้องให้ความช่วยเหลือในความดีต่างๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ มุหัมมัด นอร์ดิน และคณะ (Mohd NordinJamil Ahmad dan Abd Halim Tamuri ,2011) ได้กล่าวสรุปว่า สมาชิกทุกคนจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติในเรื่องการช่วยเหลือระหว่างกลุ่มสมาชิกด้วยกัน พวกเขาไม่อาจที่จะปล่อยสมาชิกคนใดคนหนึ่งตกอยู่ภายใต้ความยากลำบากเพียงคนเดียว พวกเขาในกลุ่มจำเป็นต้องแบกรับภาระร่วมกันในการช่วยเหลือสมาชิกกลุ่มของพวกเขาเอง การช่วยเหลือกันจะอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งในการอยู่ร่วมกันในระบบหะละเกาะฮุสมาชิกทุกคนจะต้องสามัคคีและช่วยเหลือกัน สอดคล้องกับแนวคิดของนุร ซะอาดะฮ์ บินติ ดีน (Nor Saadah Binti Din ,2010) ได้กล่าวว่า ความช่วยเหลือเป็นหน้าที่ของสมาชิกทุกคนในกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮุ ที่จะต้องร่วมแบกรับการให้ความช่วยเหลือระหว่างพี่น้องในกลุ่มหะละเกาะฮุ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและมั่นใจในการได้รับหลักประกันช่วยเหลือกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ ยะโกบ มุหัมมัด ฮุเซ็น (Ya'qob Muhammad Husin: 2008) ได้กล่าวว่า ความสมดุลในการใช้ชีวิตร่วมกันนั้น จำเป็นจะต้องมีความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะชีวิตของสมาชิกในกลุ่มหะละเกาะฮุต่างก็มีปัญหาอุปสรรคต่างๆ เช่น ปัญหาด้านทรัพย์สิน ปัญหาทางด้านการใช้ชีวิต เป็นต้น ฉะนั้น ในกลุ่มจะต้องไม่ละเลยต่อปัญหาของสมาชิกต่างๆร่วมกันแก้ไขอย่างจริงจัง และให้ความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการอยู่ด้วยกัน

องค์ประกอบการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุในอิสลาม จะประกอบด้วย 4 ประการ สอดคล้องกับแนวคิดของ ยะโกบ มุหัมมัด ฮุเซ็น (Ya'qob Muhammad Husin , 2008 : 23) ได้กล่าวถึง ความสำเร็จของกิจกรรมหะละเกาะฮุ มีปัจจัยสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ พี่เลี้ยง(มุร็อบบีย) หลักสูตร กระบวนการดำเนินการและสมาชิกของหะละเกาะฮุ ทั้ง 4 ประการนี้จะมีความสำคัญมาก หากใน 4 ประการนี้บกพร่องในองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง ก็จะส่งผลกระทบต่อ

ความล้มเหลวต่อกิจกรรมทะเลเกาะสุ สอดคล้องกับแนวคิดของ อับดุลอาซิซ อับดุลราอูฟ (Abdul Aziz Abdul Rauf ,2003) ได้กล่าวถึง ปัจจัยสำคัญในการขัดเกลาจิตใจของสมาชิกในกิจกรรมทะเลเกาะสุคือหลักสูตร สมาชิก การดำเนินการ เป้าหมายและพี่เลี้ยง ซึ่งแต่ละปัจจัยล้วนมีความสำคัญในตัวไม่สามารถที่จะละเลยแม้แต่ปัจจัยเดียว เพราะอาจจะเกิดความล้มเหลวในกิจกรรมทะเลเกาะสุ ฉะนั้นผู้ที่จัดกิจกรรมนี้จะต้องมีความเข้าใจถึงกระบวนการจัดกิจกรรมทะเลเกาะสุ อย่างน้อยต้องเข้าใจปัจจัยดังกล่าวข้างต้น ดังนี้ ปัจจัยที่ 1 พี่เลี้ยงเป็นปัจจัยแรกที่จะต้องคัดเลือกตามคุณสมบัติของการเป็นพี่เลี้ยงกิจกรรมทะเลเกาะสุ ความสำเร็จของทะเลเกาะสุนั้นขึ้นกับพี่เลี้ยงเป็นอย่างมาก พี่เลี้ยงจะต้องขัดเกลาสมาชิกด้วยความเข้มแข็งและตระหนักถึงความรอบรู้ ความไม่เพิกเฉยหลักการของอัลลอฮฺ ﷻ ต่อตัวเขา พี่เลี้ยงจะมีบทบาทมากในการพัฒนาอบรมสั่งสอน และขัดเกลาสมาชิกให้คนที่มีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม และผู้เสียสละเพื่อสังคมโดยรวม สอดคล้องกับอายะฮ์อัลกุรอาน อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ

وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِن كَانُوا مِن قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴾

ความว่า พระองค์ทรงเป็นผู้แต่งตั้งเราะสูลขึ้นคนหนึ่งในหมู่ผู้ไม่รู้จักหนังสือจากพวกเขาเองเพื่อสาธยายอายาตต่าง ๆ ของพระองค์แก่พวกเขา และทรงทำให้พวกเขาฟุคผ่อง และทรงสอนคัมภีร์และความสุขุมคัมภีร์แก่พวกเขา และแม้ว่าแต่ก่อนนี้พวกเขาอยู่ในการหลงผิดอย่างชัดแจ้งก็ตาม

(ญุมอะฮฺ : 2)

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า คนที่เป็นพี่เลี้ยง ที่มีความรู้ความสามารถจะต้องสร้างบทบาทในการให้ความรู้และพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมที่มีคุณธรรม สอดคล้องกับ มุหัมมัด รอซิดิ (Muhammad Rosyidi ,2012:10 - 11) ได้กล่าวสรุปว่า อัลลอฮฺ ﷻ ได้ให้การกิจอิสลามเพื่อพัฒนาประชาชาติของท่านนะบีมุหัมมัด ﷺ มีสามบทบาท คือ บทบาทที่หนึ่ง ให้อ่านอายะฮ์ของอัลลอฮฺ ให้ประชาชาติฟัง บทบาทที่สอง ให้ขัดเกลาจิตใจของท่านและประชาชาติให้สะอาดบริสุทธิ์ และบทบาทที่สาม ให้สอนความรู้ในอัลกุรอานและวิทยปัญญาในอัลกุรอาน แก่ประชาชาติ สอดคล้องกับแนวคิดของ ซัตเตเรีย ฮาดิ ลูบิส (Satria Hadi Lubis , 2013 :2 - 3) ได้กล่าวถึงบทบาทของ พี่เลี้ยง(หรืออบบีย์)ว่า เป็นนักเผยแผ่อิสลามสู่สมาชิกกลุ่มศึกษาทะเลเกาะสุ โดยมีจะต้องมี 4 บทบาทคือ เป็นผู้หน้าที่ให้คำแนะนำ เสมือนครูที่คอยให้ความรู้ เสมือนพ่อที่คอยดูแลและเสมือนเพื่อนที่สามารถพูดคุยและให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกทะเลเกาะสุ ด้วยบทบาทดังกล่าวทำให้พี่เลี้ยง(หรืออบบีย์) จำเป็นต้องมีทักษะที่นอกเหนือจากการเป็นผู้นำ เป็นผู้สอนให้ความรู้ เป็นคนที่ดูแลกลุ่ม

สมาชิกหะละเกาะฮุ และมีความสัมพันธ์กันกับสมาชิก สอดคล้องกับแนวคิดของ ศอลิฮีน อบู อิซซูดดีน(Solikhin Abu Izzuddin ,2012 : 61-62) ได้กล่าวถึง บทบาทของพี่เลี้ยงว่า ต้องเป็นแบบอย่างแก่สมาชิก เป็นเสมือนศูนย์กลางของกระแสไฟฟ้า นักทำงานเผยแผ่(ดะวะฮฺ)อย่างมืออาชีพ เป็นครูที่ใครๆก็คิดถึง เป็นเสมือนน้ำที่มีความสดชื่นที่ใครๆต้องการ การทำงาน เสมือนน้ำตกที่ไหลไม่มีวันหยุด มีเป้าหมายเสมือนต้นกล้วยที่ต้องเกิดหน่อก่อนที่ต้นจะตาย และเป็นผู้แสวงหาความรู้ใหม่ๆ เสมือนตู้เสื้อผ้าที่บรรจุเสื้อผ้าใหม่อยู่เสมอ ปัจจัยที่สอง หลักสูตรกิจกรรมหะละเกาะฮุ คือ หลักสูตรเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญไม่น้อยกว่าพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย) ซึ่งจะเป็กรอบและแนวทางของสมาชิกที่จะนำไปสู่เป้าหมายของกิจกรรมหะละเกาะฮุ ฉะนั้นความสำเร็จของหะละเกาะฮุ จะต้องมาจากคุณภาพของหลักสูตรด้วย สอดคล้องแนวคิดของ ยะโกบ มุหัมมัด ฮุเซ็น (Ya'qob Muhammad Husin , 2008 : 35) ได้กล่าวถึง หลักสูตรกิจกรรมหะละเกาะฮุเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสมาชิกสู่เป้าหมายที่มีทิศทางอย่างชัดเจน เพราะหลักสูตรนั้นไม่ใช่แค่ให้ความรู้แก่สมาชิกเท่านั้น แต่เป็นการสร้างกระบวนการคิดของงานเผยแผ่ศาสนาอิสลามสู่การสร้างองค์กรในการทำงานเพื่อสังคม เป็นการยกระดับความคิดจากเป็นคนที่จะต้องพัฒนาตนเองสู่การพัฒนาสังคม สอดคล้องแนวคิดของ คอซรุลหะมีมะฮุ มุหัมมัด โญดีและฮาดีนัน เตอาฟีก (Khairul Hamimah Mohammad Jodi และ Hadenan Towpek, 2013 : บทคัดย่อ) ได้กล่าวสรุปถึงหลักสูตรหะละเกาะฮุว่า หลักสูตรจะประกอบด้วย 5 วิชาหลัก คือ วิชาอัลกุรอาน วิชาอากีดะฮุ วิชาฟิควะฮุ วิชาอัลหะดีษ และวิชาประวัติศาสตร์อิสลาม ส่วนเนื้อหาอื่นก็สามารถที่จะบรรจุในกิจกรรมได้ตามบริบทของกิจกรรม ปัจจัยที่สาม การดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุ พบว่า เป็นปัจจัยที่พี่เลี้ยงกับสมาชิกจะต้องสื่อสารให้ความเข้าใจตรงกัน เพราะการดำเนินการนั้นจะขึ้นกับข้อตกลงระหว่างพี่เลี้ยงกับสมาชิกเพื่อเป็นกติกาในการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุ จะต้องร่วมการออกแบบกิจกรรมระหว่างกันเพื่อให้การดำเนินการนั้นราบรื่นด้วยดีและตามเป้าหมายของกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ ฉะนั้นจะมีกติกาต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ อาทิ สถานที่ เวลา ขั้นตอน จำนวนคน วินัย และอื่นๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ อิสมาอีลลูตฟี จะปะเกีย (2557 :90-91) ได้กล่าวถึงการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุว่า การดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุจะต้องจัดให้เป็นวงกลม มีสมาชิกจำนวน 5 -12 คน มีระดับมี 5 ระดับคือ ระดับครอบครัว ระดับคนทำงาน ระดับอิหม่าม และคณะกรรมการมัศยิด ระดับพี่น้องมุสลิมชายหญิงที่มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกันมีความรู้ใกล้เคียงกัน และระดับนักเรียน นิสิต นักศึกษาระดับที่ไม่มีความแตกต่าง ใช้เวลาทำหะละเกาะฮุประมาณ ครั้งถึง หนึ่งชั่วโมงของทุกวัน หลังละหมาดหัวเวลา สถานที่ที่ดีที่สุด คือ มัสยิด หรืออาจจะเลือกบ้านของสมาชิกที่ใดที่หนึ่งในการทำกิจกรรมหะละเกาะฮุ โดยมีข้อปฏิบัติระหว่างการทำหะละเกาะฮุ ดังนี้ ข้อที่หนึ่ง มีความศรัทธาและรักในอัลกุรอาน พร้อมทั้งจะรับคำสอนมาปฏิบัติตามกำลังความสามารถ ข้อที่สอง มีความศรัทธาว่าอัลลอฮุและบรรดามลาอิกะฮุของพระองค์อยู่พร้อมกับเขา ข้อที่สาม ร่างกายอยู่ในสภาพที่สะอาดจากหะดัษใหญ่และหะดัษเล็ก ถ้าทำได้ควรแปลงพื้น

พร้อม ๆ กับอบนํ้านมาชก่อนทำหะละเกาะฮุ ส่วนพี่น้องสตรีที่มีหะดัษใหญ่(มีประจำเดือน หรือ เลือดหลังคลอดบุตร)สามารถเข้าร่วมหะละเกาะฮุได้โดยไม่ต้องอ่านอัลกุรอาน ข้อที่สี่ สวมใส่ เสื้อผ้าที่สะอาด ข้อที่ห้า หากทำหะละเกาะฮุในมัสญิดให้ตั้งเจตนาเอียะฮุดีกาฟด้วย ข้อที่หก ถืออัล กุรอานหรือหนังสือคัมภีร์ด้วยอากัปกิริยาที่ทำให้เกียรติต่ออัลกุรอานและหนังสืออื่น ข้อที่เจ็ด ยึดมั่น ปฏิบัติตามระเบียบวินัยและเวลาของหะละเกาะฮุ ข้อที่แปด พยายามลดบทเรียนจากอายะฮุที่ร่วม ศึกษา เพื่อเอามาเป็นวิถีชีวิต ไม่ว่าในด้านอะกีดะฮุ อิบาเดฮุ มารยาท และการปฏิสัมพันธ์ธุรกรรม กับคนอื่น ฯลฯ และ วิธีการจัดหะละเกาะฮุตะการุสอัลกุรอาน มีขั้นตอนดังนี้ คือ ขั้นตอนที่หนึ่ง จะต้องเลือกผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงกลุ่มหะละเกาะฮุตะการุสขึ้นมาหนึ่งคน โดยเป็นผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์และมีอายุมากกว่าสมาชิกคนอื่น ๆ ทั้งนี้ ไม่ว่าหะละเกาะฮุนั้นจะเป็นหะละเกาะฮุ ชั่วคราว หรือหะละเกาะฮุต่อเนื่อง ขั้นตอนที่สอง สมาชิกหะละเกาะฮุแต่ละคนจะต้องมีอัลกุรอาน ที่เป็นเล่ม หรือหนังสือคัมภีร์เล่มหนึ่งอยู่กับตัวและต้องให้เกียรติกับอัลกุรอานหรือหนังสือคัมภีร์ นั้น ขั้นตอนที่สาม การตะการุสเริ่มต้นจากพี่เลี้ยงกลุ่ม โดยให้พี่เลี้ยงอ่านก่อนสักสี่ห้าอายะฮุแล้ว เรียงลำดับไปทางขวามือ ไปจนถึงสมาชิกคนสุดท้าย ขั้นตอนที่สี่ กล่าวขอความคุ้มครองต่ออัลลฮุ ให้พ้นจากมารร้ายที่ถูกสาปแช่ง ทุก ๆ ครั้งก่อนอ่านอัลกุรอาน ขั้นตอนที่ห้า จำนวนอายะฮุที่อ่าน แต่ละครั้งเป็นไปตามจำนวนที่ถูกกำหนด สมาชิกแต่ละคนอ่านในจำนวนที่เหมาะสมกับเขา ตามคำ ชีแนะของพี่เลี้ยงกลุ่มนั้น ๆ ขั้นตอนที่หก พี่เลี้ยงกลุ่มหะละเกาะฮุจะต้องเตรียมและลำดับบทเรียน ของหะละเกาะฮุอย่างเฉลียวฉลาด โดยที่การอ่านหรือหยุดอ่านของสมาชิกแต่ละคน ต้องเป็นไปตาม คำสั่งของพี่เลี้ยงกลุ่ม และปัจจัยที่สี่ สมาชิกกลุ่ม คือ เป็นบุคคลที่มีความสนใจในการพัฒนา ตนเองและยอมรับในกติกากิจการหะละเกาะฮุ พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามในข้อตกลงของกลุ่ม กิจการหะละเกาะฮุ มีใจพร้อมที่จะทำงานองค์กร ยะโกบ มุหัมมัด ฮุเซ็น (Ya'qob Muhammad Husin , 2008 : 65) ได้กล่าวถึง การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุนั้นไม่เพียงแต่พี่เลี้ยงกลุ่มอย่างเดียวที่มีบทบาทใน การกำหนดความสำเร็จของหะละเกาะฮุ สมาชิกเองจะเป็นตัวสำคัญอยู่ไม่น้อยที่จะกำหนด ความสำเร็จตามเป้าหมายของกิจกรรมหะละเกาะฮุ ถึงแม้เราจะเห็นว่าพี่เลี้ยงจะเป็นผู้ดำเนินการ กิจการหะละเกาะฮุ แต่ถ้าหากสมาชิกไม่มีความรับผิดชอบกิจกรรมหะละเกาะฮุจะไม่ประสบ ความสำเร็จ ฉะนั้นเป้าหมายของความสำเร็จ สมาชิกจะต้องให้ความสำคัญและเน้นหนักใน กระบวนการกิจกรรมที่ได้ดำเนินการด้วยพี่เลี้ยงกลุ่ม และกฏกติกาของกลุ่มหะละเกาะฮุ อับดุลอา ซิซ อับดุลราอูฟ (Abdul Aziz Abdul Rauf ,2003 :11)ได้กล่าวถึง เงื่อนไขของสมาชิก ไว้ว่า สมาชิกจะต้องเป็นบุคคลที่รักษาความสะอาดและเรียบร้อย มีความพร้อมที่จะรับฟังคำชี้แนะและ ปฏิบัติตามโปรแกรมการพัฒนาสมาชิกที่ได้จัดตารางไว้ มีความมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองและ ผู้อื่น ปฏิบัติการละหมาดให้ครบห้าเวลาและมีความเห็นอกเห็นใจต่อปัญหาต่างๆในโลกอิสลาม

ความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ใน ด้านเป่าประสังค์

ระดับความคิดเห็นของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในด้านเป่าประสังค์ โดยพบว่า นักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในด้านเป่าประสังค์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้าน นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพี่น้องในกลุ่มมากขึ้นมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านนักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและเอื้ออาทรต่อกันอยู่ในระดับมาก ด้านนักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับหลักอากีละฮ์เพิ่มขึ้น ตามลำดับ

ผลจากการสำรวจดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป่าประสังค์ของการจัดกิจกรรมหะ ละเกาะฮ์เพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี สอดคล้องกับเป่าประสังค์ของการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮ์ในอิสลาม และคำรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ว่า

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴾

ความว่า แท้จริงบรรดาผู้ศรัทธานั้นเป็นพี่น้องกัน ดังนั้นพวกเจ้าจง
ไถ่เกลี่ยประนีประนอมกันระหว่างพี่น้องทั้งสองฝ่ายของพวกเจ้า
และจงยำเกรงอัลลอฮ์เถิด หวังว่าพวกเจ้าจะได้รับความเมตตา

(อัลหุญรอต: 10)

อายะฮ์นี้อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงกำชับให้มุอิมิน(บรรดาผู้ศรัทธา)นั้นเป็นพี่น้อง เพื่อ
ไม่ให้เกิดการแตกแยกกัน เพราะความเป็นพี่น้องในอิสลามนั้น จะมีผลตามก็คือความรักใคร่ ความ
เป็นเอกภาพ ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความร่วมมือกัน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายของผู้ศรัทธา และ
ในอายะฮ์นี้เป็นการบ่งชี้ว่าความเป็นพี่น้องของผู้ศรัทธาจะมีความเข้มข้นกว่าความเป็นพี่น้องใน
สายเลือดหรือวงศ์ตระกูล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฟัดฮียะ ยะกัน (2544 :149) ได้กล่าวถึงความ
เป็นพี่น้องในอิสลามว่า ความเป็นพี่น้องถือว่าเป็นข้อตกลงทางอากีละฮ์ที่ผูกมัดบรรดามุสลิมเข้า
ด้วยกัน เป็นสายสัมพันธ์แห่งพระเจ้าที่ร้อยระหว่างหัวใจของพวกเขาเอาไว้เป็นเส้นใยแห่ง
การเข้าใกล้ยังอัลลอฮ์ ﷻ และเป็นห่วงของการศรัทธาอันมั่นคงที่สุด อีกทั้งยังเป็นองค์ประกอบ
หนึ่งที่อิสลามใช้ในการก่อฐานของสังคมมุสลิม และสร้างความมั่นคงในความผูกพันระหว่าง

สมาชิก สอดคล้องกับแนวคิดของ อับดุลลอฮ์ นาซิหฺ อุลวาน(2545 : 9) ได้กล่าวถึงความเป็นพี่น้องในอิสลามว่า ความเป็นพี่น้องเป็นพลังของอิมานและจิตวิญญาณ ซึ่งประทับอยู่ในจิตใจที่ถูกต้องระดับประดาด้วยอิมานและความยำเกรง มันได้นำมุอฺมินสู่การประกอบความดีงามต่างๆ อาทิ ความรัก การยกย่องให้เกียรติกันและกัน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันและมีความรับผิดชอบต่อกัน สอดคล้องกับ อับดุลอาซิซ อิสมาอิล (Abdul Aziz Ismail ,1999) ได้กล่าวว่า ความเป็นพี่น้องเป็นความโปรดปราน แสงสว่างจากอัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งอัลลอฮ์ ﷻ ทรงหลั่งลงสู่หัวใจ ปวงบ่าวของพระองค์ผู้มีความบริสุทธิ์ใจ และยังเป็นพลังของอิมาน จิตวิญญาณ ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกในความรัก ความห่วงใย ความมีเกียรติและความไว้นือเชื่อใจต่อกัน เกิดคุณค่าและความบริสุทธิ์ใจในความรัก จะส่งผลถึงพฤติกรรมในเชิงสร้างสรรค์ เช่น การให้อภัยกันและกัน มีความเมตตา ความซื่อสัตย์ และแสดงพฤติกรรมที่ดีงามออกมา ฉะนั้น ความเป็นพี่น้องจะเป็นคุณลักษณะซึ่งรวมอยู่ในความศรัทธา(อิมาน)และความยำเกรง (ตักวา) สอดคล้องกับแนวคิดของ หะซัน อัลบันนา (2546 : 53) ได้กล่าวถึงความเป็นพี่น้องว่า การที่หัวใจและจิตวิญญาณทั้งหลายได้ร้อยรวมสายใยแห่งอะกีดะฮ์ เป็นสายใยที่เหนียวแน่นและสูงส่งที่สุด เป็นพลังแห่งเอกภาพที่มาจากความรัก ความเข้าใจกันของหัวใจที่บริสุทธิ์

ความคิดเห็นของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านพี่เลี้ยงกลุ่ม

ระดับความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่ม โดยพบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่มอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า พี่เลี้ยงกลุ่มเป็นคนที่รักษานูคลิกภาพที่ดีงามแต่งกาย สุภาพเรียบร้อยมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมา พี่เลี้ยงกลุ่ม มีการสื่อสารที่ดีกับสมาชิกกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮ์ มีการชี้แนะในสิ่งที่ดีอย่างสม่ำเสมอและมีการสื่อสารด้วยระบบสารสนเทศหรือสังคมออนไลน์ อยู่ในระดับมาก และพี่เลี้ยงกลุ่ม เป็นคนที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสัญญาต่างๆ มีความอดทนอยู่เสมอ และจะไม่แสดงอาการเหน็ดเหนื่อยต่อหน้าสมาชิกอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ผลจากการสำรวจดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่าคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่มของการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮ์เพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี สอดคล้องกับคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่มของการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮ์ในอิสลาม และคำดำรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ว่า

﴿ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ ﴾

﴿ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَذَكَرَ اللَّهُ كَثِيرًا ﴾

ความว่า โดยแน่นอน ในร่อซูลของอัลลอฮ์มีแบบฉบับอันดีงาม
สำหรับพวกเจ้าแล้ว สำหรับผู้ที่หวัง (จะพบ) อัลลอฮ์และวันปรโลก
และรำลึกถึงอัลลอฮ์อย่างมาก

(อัลอะหซาบ : 21)

ผู้วิจัยคิดว่า พี่เลี้ยงที่ได้รับการยอมรับและมีความน่าเชื่อถือในการบริหารจัดการ
หะละเกาะฮุนั้นจะต้องเป็นคนที่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สอลิกีน
อบู อิซซุดดีน(Solikhin Abu Izzuddin ,2012 : 61-62) ได้กล่าวถึง การบทบาทของพี่เลี้ยงว่า ต้อง
เป็นแบบอย่างแก่สมาชิก เป็นเสมือนศูนย์กลางของกระแสไฟฟ้า นักทำงานเผยแพร่(อะวะฮ์)อย่าง
มืออาชีพ เป็นครูที่ใครๆก็คิดถึง เป็นเสมือนน้ำที่มีความสดชื่นที่ใครๆต้องการ การทำงาน เสมือน
น้ำตกที่ไหลไม่มีวันหยุด มีเป้าหมายเสมือนต้นกล้วยที่ต้องเกิดหน่อก่อนที่ต้นจะตาย และเป็นผู้
แสวงหาความรู้ใหม่ๆ เสมือนตู้เสื้อผ้าที่บรรจุเสื้อผ้าใหม่อยู่เสมอ การเป็นแบบอย่างให้แก่สมาชิกใน
กลุ่มหะละเกาะฮุน สามารถเป็นเสาหลักในการค้ำจุนสมาชิกให้ปฏิบัติสิ่งที่ดี ฉะนั้นพฤติกรรมเชิง
บวกของพี่สามารถเป็นแรงจูงใจกับคนที่อยู่รอบข้าง โดยเฉพาะสมาชิกที่จะต้องพบอยู่เป็นประจำ
จำเป็นที่จะต้องสร้างแบบอย่างที่ดี สอดคล้องกับแนวคิดของ มุฮัมมัด รอซิดี (Muhammad Rosyidi
,2012:17 - 18) ได้กล่าวว่า พี่เลี้ยงหะละเกาะฮุนมีหน้าที่เชิญชวนสมาชิกในกลุ่มให้เข้าใจแก่นแท้
ของอิสลาม ฉะนั้น การเป็นแบบอย่างที่ดีของพี่เลี้ยงนั้น เป็นบทสะท้อนถึงความเข้าใจแก่นแท้ของ
อิสลามเช่นกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ มุสฏาะฟา อักกะฮะฮาน(2545) ได้กล่าวว่าแบบอย่าง
ของนักเผยแพร่อิสลาม(อะวะฮ์) คือ มีความบริสุทธิ์ใจในการทำงาน หลีกห่างจากสิ่งที่น่าเคลือบ
แคลงสงสัย รับผิดชอบต่อหน้าที่ ไม่ยุ่งเกี่ยวเรื่องราวที่ไม่ก่อประโยชน์ มีความมุ่งมั่นและตั้งใจ
จริง เป็นบุคคลที่มีทัศนคติเชิงบวกและมีภูมิความรู้และการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ
บรรจง บินกาซัน (2543) ได้กล่าวว่า การเป็นแบบอย่างที่ดี ก็คือ ส่วนหนึ่งมาจากการแสดง
มารยาทที่ดีนั่นเอง ฉะนั้น การเป็นแบบอย่างของมุสลิมจะต้องมีมารยาทในการรักษาความสะอาด
การแต่งกาย การกินและดื่ม การเยี่ยมเยียนเพื่อนบ้าน การเยี่ยมผู้ป่วยและคนเสียชีวิต การใช้มัสยิด
การสนทนากับผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและการเชิญชวนผู้อื่นสู่อิสลาม สอดคล้องกับ อับดุลลอฮ์
นาซิห อุลวาน (2553) ได้กล่าวว่า แบบอย่างของพี่เลี้ยงที่จะต้องให้การอบรมสมาชิก หรือ ลูก มี 4
ประการ คือ เรื่องของการพูดโกหก การขโมย การพูดจาวาร้ายหรือดูถูกและการมั่วสุมสิ่งที่ไม่ดี
สอดคล้องกับแนวคิดของ ซัตเตเรีย ฮาดิ ลูบิส (Satria Hadi Lubis , 2013 :2 - 3) ได้กล่าวถึง
บทบาทของ พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย์)ว่า เป็นนักเผยแพร่อิสลามสู่สมาชิกกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮุน โดยมี

จะต้องมี 4 บทบาท คือ เป็นผู้นำที่ให้คำแนะนำ เสมือนครูที่คอยให้ความรู้ เสมือนพ่อที่คอยดูแล และเสมือนเพื่อนที่สามารถพูดคุยและให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกหะละเกาะฮุ ด้วยบทบาทดังกล่าวทำให้พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย) จำเป็นต้องมีทักษะที่นอกเหนือจากการเป็นผู้นำ เป็นผู้สอนให้ความรู้ เป็นคนที่ดูแลกลุ่มสมาชิกหะละเกาะฮุ และมีความสัมพันธ์กันกับสมาชิก

ความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในด้านคุณภาพของด้านหลักสูตร

ระดับความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านหลักสูตรกลุ่มอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักศึกษามีการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมหรือองค์กรทางสังคมในการเผยแพร่สัจธรรมของอิสลามมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมา นักศึกษามีการเรียนรู้วิเคราะห์ และสังเคราะห์ บทเรียนทางด้านวินัยของท่านนะบีในกลุ่มศึกษาเป็นอย่างดีอยู่ในระดับมาก และ นักศึกษามีการเรียนรู้วิเคราะห์ และสังเคราะห์บทเรียนจากสถานการณ์โลกมุสลิมปัจจุบันและเหตุการณ์ทั่วไปในกลุ่มศึกษาอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ผลจากการสำรวจดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่าคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่มของการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี สอดคล้องกับหลักสูตรในการทำกิจกรรมหะละเกาะฮุ ซึ่งสอดคล้องกับหะดีษของท่านนะบี ﷺ ว่า

((عَلَيْكُمْ بِالْجَمَاعَةِ ، وَإِيَّاكُمْ وَالْفُرْقَةَ ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ مَعَ الْوَاحِدِ ، وَهُوَ مِنَ الْإِنْتِنِ أَبْعَدُ ، وَمَنْ أَرَادَ بُحْبُحَةَ الْجَنَّةِ فَعَلَيْهِ بِالْجَمَاعَةِ))

ความว่า พวกท่านจงอยู่กับญะมาอะฮ์ และพวกท่านจงระวังการแตกแยก แท้จริงชัยฏอนนั้นจะอยู่กับคนที่อยู่คนเดียว และมันจะออกห่างจากสองคน ผู้ใดต้องการส่วนที่ดีที่สุดของสวรรค์ เขาจงอยู่กับญะมาอะฮ์

(บันทึกโดย Ahmad : 76)

การทำงานเป็นทีมเป็นวัตถุประสงค์หนึ่งของการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุ เพื่อให้ นักศึกษาได้ทำงานองค์กรนักศึกษาต่อไปสร้างภาวะความเป็นผู้นำ โดยเฉพาะการวิเคราะห์และสังเคราะห์สื่อต่างๆที่เกิดขึ้นจากทั่วโลก จำเป็นอย่างยิ่งนักศึกษาต้องมีการรวมกลุ่มแล้วทำงานเป็นทีมในการขับเคลื่อนสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของ ยะโกบ มุหัมมัด ฮูเซ็น (Ya'qob Muhammad Husin , 2008 : 5) ได้กล่าวว่าการสร้างความผูกพันอย่างแน่นแฟ้นและความเข้มแข็ง

ที่มั่นคงของความเป็นพี่น้องและปลุกฝังเกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่ม (ญะมาอียฺ) การสร้างแนวความคิดในการทำงานร่วมกันในกลุ่มสมาชิกและให้ความสำคัญต่อการขับเคลื่อนในรูปแบบการทำงานเป็นทีม หรือ กลุ่มตามหลักการทำงานแบบอิสลาม หรือการตัดสินใจของกลุ่มหรือองค์กร และสมาชิกอยู่ในแนวทางของญะมาอะฮฺ(องค์กร) หรือให้ขับเคลื่อนในรอบในการพัฒนาสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาด้านปัจเจก สังคมและการบริหารองค์กร เป็นวัตถุประสงค์ของกิจกรรมหะละเกาะฮฺ สอดคล้องกับแนวคิดของ ไพโรจน์ บาดั่น(2553 : 21) ได้กล่าวว่า การทำงานเป็นทีมมักจะออกมาได้ดีกว่าของการทำงานคนเดียว เมื่อทีมทำงานได้ดี ผลลัพธ์ที่ได้ก็จะมีประสิทธิผลสูงเป็นอย่างมาก พลังในการทำงานร่วมกันซึ่งเกิดจากการรวมเอาทักษะที่แตกต่างและหลากหลาย ประสบการณ์ และแรงจูงใจของสมาชิกในทีมสามารถที่จะตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี หรือเรียกว่ายุคโลกาภิวัตน์ สอดคล้องกับแนวคิดของ วรภาคย์ ไมตรีพันธ์ (2552 : 16) ได้กำหนดจุดประสงค์การทำงานเป็นทีม ว่า กระบวนการทำงานเป็นทีมต้องเริ่มต้นการรู้จักกัน เข้าใจวัตถุประสงค์และกระบวนการของหลักสูตร มีการแลกเปลี่ยนความรู้สึกระหว่างการจัดกิจกรรม ฝึกทักษะการทำงานเป็นทีม ฝึกทักษะการฟัง และการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

ความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮฺ

ระดับความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮฺ โดยพบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮฺอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการทบทวนตนเองด้านจิตวิญญาณและมีการร่วมติดตามสอบถามความทุกข์สุขของสมาชิกในกลุ่มศึกษาอย่างสม่ำเสมอเมื่อมีการพบปะมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมา การจัดกิจกรรมการหะละเกาะฮฺจะใช้ระยะเวลา 1-2 ชั่วโมงช่วงบ่ายวันพุธหรือช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งภายในสัปดาห์อยู่ในระดับมาก และ พี่เลี้ยงกลุ่มมีการสรุปทุกครั้งหลังจากการอภิปรายผลของสมาชิก อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ผลจากการสำรวจดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่าคุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่มของการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮฺเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี สอดคล้องกับ วิธีการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮฺในอิสลาม ดังที่อัลลอฮฺﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ لَيْلٍ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ فِي

ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴾

ความว่า พระองค์ผู้ทรงบันดาลกลางวันให้แก่พวกท่าน เพื่อพวกท่านจะได้พักผ่อนในมัน และกลางวันเพื่อจะได้มองเห็นแท้จริงในการนั้นแน่นอนย่อมเป็นสัญญาณแก่หมู่ชนที่ได้ยิน เพื่อใคร่ครวญ

﴿ وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْهَارًا وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا رَوْحَيْنِ اثْنَيْنِ يُغْشَى اللَّيْلَ النَّهَارَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ

يَتَفَكَّرُونَ ﴾

ความว่า และพระองค์คือผู้ทรงแผ่แผ่นดินและในนั้นทรงทำให้มันมีภูเขามั่นคงและลำน้ำมากหลาย และจากพืชผลทุกชนิดทรงให้มีจำนวนคู่ ทรงให้กลางวันครอบคลุมกลางวัน แท้จริงในการนั้นแน่นอนย่อมเป็นสัญญาณสำหรับหมู่ชนผู้ใคร่ครวญ

(อิรเราะฮุด : 3)

﴿ وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الطُّورِ إِذْ نَادَيْنَا وَلَكِنْ رَحْمَةً مِّن رَّبِّكَ لِتُنذِرَ قَوْمًا مَّا أَتَتْهُمْ مِّن نَّذِيرٍ مِّن قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴾

ความว่า และเจ้า (มุฮัมมัด) มิได้ปรากฏอยู่ทางด้านข้างของภูเขาทอรา เมื่อเราได้ร้องเรียก แต่มันเป็นความเมตตาจากพระเจ้าของเจ้าเพื่อเจ้าจักได้ตักเตือนกลุ่มชนหนึ่ง ที่มีได้มีผู้ตักเตือนคนใดมายังพวกเขาก่อนหน้านี้ เจ้าหวังว่าพวกเขาจะได้ใคร่ครวญ

(อัลเกาะศ็อส : 46)

ผู้วิจัยเห็นว่า มีหลายอายะฮะฮุกมาจากอัลกรุอานที่ได้กล่าวถึงการใคร่ครวญ แสดงให้เห็นว่าอัลลอฮฺ ﷻ ต้องการให้มนุษย์ได้ใคร่ครวญ นึกถึงอัลลอฮฺอยู่เสมอเพื่อให้มนุษย์นั้นไม่หลงลืมต่ออัลลอฮฺ ﷻ ก่อให้เกิดความยำเกรงต่ออัลลอฮฺ ฉะนั้นคนที่มีความยำเกรง เขาจะไม่กล้ากระทำในสิ่งที่อัลลอฮฺทรงห้ามและจะกระทำในสิ่งที่อัลลอฮฺทรงใช้เท่านั้น ดังนั้น การดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮฺที่ให้มีการใคร่ครวญนั้นถือว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามหลักกิจกรรมหะละเกาะฮฺเพื่อให้นักศึกษาได้กระทำความดี ได้ใกล้ชิดกับอัลลอฮฺอยู่ตลอดเวลา สอดคล้องกับแนวคิด ของ อบูล อะฮฺมัด เมาดูดี (2532 : 47) ได้กล่าวว่า การใคร่ครวญไตร่ตรองก็เป็นสิ่งหนึ่งที่

จะช่วยมนุษย์ให้พ้นจากความเย่อหยิ่ง คนที่มีความสามารถจะพิจารณาตนเองพร้อมทั้งรู้ถึงข้อดีของตน สามารถตรวจสอบความผิดพลาดและข้อบกพร่องต่างๆ ของตนเองได้ ย่อมจะไม่มีวันตกเป็นเหยื่อของการหลงตัวเอง คนที่จับตาดูความผิดของตนเองนั้นจะวางอยู่กับการวิงวอนขอภัยโทษและไม่เปิดโอกาสให้ความเย่อหยิ่งเข้ามาอยู่ในความรู้สึกนึกคิดของเขาเป็นอันขาด การที่นักศึกษาได้ใคร่ครวญตนในระยะเวลา 1 – 2 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์นั้น ทำให้นักศึกษาได้กลับมาใกล้ชิดกับอัลลอฮ์อีกครั้ง มารวมกลุ่มเพื่อรำลึกถึงอัลลอฮ์ มาพัฒนาและปรับปรุงตนเองโดยให้ทุกคนได้อภิปราย เสนอแนะ แนะนำและตักเตือนที่เกี่ยวข้องการดำเนินชีวิตประจำวัน เหตุผลที่นักศึกษาให้ความตั้งใจใช้เวลา 1 – 2 ชั่วโมง ในการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮุนั้น เป็นนโยบายของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ได้กำหนดบ่ายวันพุธของสัปดาห์ จะให้เป็นกิจกรรมวิชาการของนักศึกษาและอาจารย์ ตั้งแต่เวลา 13.00 – 16.00 น. ซึ่งสอดคล้องกับ Muhamad Ruswandi (2007 : 1) ได้กล่าวว่า กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมปรึกษาหารือในกลุ่มสมาชิกเพื่อสร้างสมาชิกแต่ละคนสู่วิถีแห่งอิสลาม เป็นกิจกรรมที่เข้มข้นในการปฏิบัติกระบวนการตักบียะฮ์ ซึ่งในแต่ละครั้งในการปฏิบัติใช้เวลา 2 – 3 ชั่วโมง สอดคล้องกับ อิสมาแอลุดดีน จะปะเกีย (2557: 92) ได้กล่าวไว้ว่า เวลาที่ดีที่สุดในการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮุนั้นวันละครั้งชั่วโมงถึงหนึ่งชั่วโมง หรือ ถ้าเป็นสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง ใช้เวลา หนึ่งถึงสองชั่วโมง หรืออาจจะมากกว่า โดยให้เป็นไปตามการตกลงร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม

ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ในด้านระบบการจัดการของงานกิจกรรมนักศึกษา

ระดับความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านระบบการจัดการของงานกิจกรรมนักศึกษา โดยพบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านระบบการจัดการของงานกิจกรรมนักศึกษา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการกำหนดเวลาอย่างชัดเจนและอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุนีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมา มีเอกสารเพื่อบันทึกการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุนีค่าสูงที่สุด มีการพบปะและติดตาม ประเมินผลการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุนีค่าสูงที่สุดอยู่ในระดับมากและ มีการประเมินและสรุปผลภาพรวมของการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุนีค่าสูงที่สุดโดยมีนักศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินและสรุปผลการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ผลจากการสำรวจดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การกำหนดเวลาอย่างชัดเจนและอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุนีค่าสูงที่สุดเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินการกิจกรรม

หะละเกาะฮุ และอิสลามก็ได้ให้ความสำคัญมากเรื่องเวลา ซึ่งสอดคล้องกับ อายะฮ์อัลกุรอานที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿وَالْعَصْرِ﴾

ความว่า ขอสาบานด้วยกาลเวลา (อัลอัสร : 1)

จากอายะฮ์ข้างต้น อัลลอฮ์ ﷻ ได้สาบานด้วยกาลเวลา แสดงว่าพระองค์ให้ความสำคัญมากเกี่ยวกับการบริหารเวลา และอีกหลายอายะฮ์ที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้สาบานกับเวลา เช่น เวลากลางคืน กลางวัน รุ่งอรุณ และเวลาสาย ฉะนั้นการทำงานกิจการนักศึกษาได้กำหนดเวลาอย่างชัดเจนในการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุ นั้นถือว่าเป็นที่เหมาะสมแล้ว ทำให้นักศึกษาสามารถที่จะจัดการและบริหารเวลาได้ซึ่ง สอดคล้องกับ Ya'qob Muhammad Husin (2008) ได้กล่าวว่า เวลาที่จะกำหนดสำหรับจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุ นั้น จะต้องเป็นวันเวลาที่สมาชิกสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ ซึ่งไม่ได้เจาะจงว่าต้องเป็นเวลาไหนสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ตามกลุ่มที่ได้ตกลงไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ Satria Hadi Lubis (2013: 102) ได้กล่าวไว้ว่า การกำหนดวันเวลา ไม่ควรที่จะกำหนดวันและเวลาตายตัว แต่เป็นข้อตกลงในกลุ่มอย่างชัดเจนว่าควรจัดในช่วงเวลาใดและสถานที่ใด ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงแต่ต้องมีความชัดเจนของกลุ่มหะละเกาะฮุ สอดคล้องกับ อิสมาแอลุดดี อะปะเกีย (2547 : 92) ได้กล่าวว่า การทำกิจกรรมหะละเกาะฮุ ไม่ได้กำหนดเวลาอย่างชัดเจน อาจจะทำหลังละหมาดศุบฮ์ หรือ ละหมาดห้าเวลาก็ได้ ไม่สอดคล้องกับ มุหัมมัด ซาญีรุณ (Muhammad Sajirun ,2011: 141) กล่าวไว้ว่า เวลาที่ดีที่สุดควรเป็นเวลาหลังละหมาดฎุฮฺจนถึงเที่ยง ส่วนเวลาบ่ายถึงตอนเย็นนั้นไม่ค่อยเหมาะสมเนื่องจากมีอากาศร้อน

การทำงานกิจการนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาได้กำหนดวันเวลาที่ชัดเจนนั้น อาจเป็นเพราะผู้เข้าร่วมเป็นนักศึกษาที่อยู่ในระบบ ซึ่งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ก็ได้กำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนในช่วงเวลาบ่ายวันพุธและให้ หน่วยงานหรือคณะ กำหนดกิจกรรมขึ้นมา ซึ่งวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จึงได้กำหนดกิจกรรมนี้ขึ้นมา เพื่อให้นักศึกษาได้เข้าร่วม ถึงแม้ช่วงเวลาดังกล่าวไม่ค่อยเหมาะสม แต่นักวิชาการหลายคนก็ไม่ได้กำหนดตายตัวว่าจะต้องดำเนินการช่วงเวลาไหน ฉะนั้นจากความเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา ให้กำหนดชัดเจนนั้นเพื่อเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้ และแนวทางการดำเนินกิจกรรมเข้าสู่ระบบมากขึ้น

ส่วนการประเมินผลกิจกรรม ทั้งมีการประเมินเป็นรายบุคคล รายกลุ่มและภาพรวมนั้นเป็นสิ่งที่งานกิจการนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาจะต้องดำเนินการ ซึ่ง Satria Hadi Lubis (2006) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุ จะต้องมีการประเมิน คือ การประเมินมูรอบูบียั้เพื่อรับรู้ถึงขอบเขตความสามารถของมูรอบูบียั้ที่ได้รับจากการตฺรฺบียุยะฮ์การประเมิน

สมาชิกกลุ่มศึกษาเพื่อรับรู้ถึงเป้าหมายวัตถุประสงค์ในแง่ของการสร้างบุคลิกภาพและการเป็นมุสลิมที่ดี การประเมินผลกิจกรรม การมอบหมายงาน และการดำเนินการ และการประเมินปัญหาของการตั้งวัตถุประสงค์เพื่อวิธีการแก้ไขปัญหาอย่างสมเหตุสมผล

การประเมินควรกระทำโดยมีวัตถุประสงค์ ซึ่งต้องอาศัยความรู้และวัตถุประสงค์โดยการยึดกฎระเบียบและข้อบังคับการตัดสินที่ถูกต้องไม่ได้ขึ้นอยู่กับสมมติฐานและอารมณ์ สอดคล้องกับ มุหัมมัด ซาญีรุณ (Muhammad Sajirun, 2011: 138) ได้กล่าวว่า หลังที่พี่เลี้ยงได้มอบหมายงานต่างๆให้กับสมาชิกกลุ่ม และดำเนินการเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว พี่เลี้ยงจะต้องเรียกสมาชิกกลุ่มมาทำการประเมินพร้อมๆกันเกี่ยวกับการดำเนินการ ให้ทุกคนในกลุ่มได้รับรู้ร่วมกันถึงผลของการดำเนินการของกลุ่มปัจจุบันเป็นอย่างไร จะต้องมีการปรับแก้ไข หรือ จะพัฒนาอย่างไร ส่วนพี่เลี้ยงต้องรับข้อมูลเพื่อไปกำหนดแผนการดำเนินเพื่อพัฒนากลุ่มให้ดีขึ้นต่อไป

ความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ในด้านทัศนคติของนักศึกษา

ระดับความคิดเห็นของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านทัศนคติของนักศึกษา โดยพบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมหะละเกาะฮูอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า กิจกรรมหะละเกาะฮูเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาและให้การจัดกิจกรรมนี้ต่อไปมีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมา ความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อยู่ในระดับมาก และ กิจกรรมหะละเกาะฮูเป็นกิจกรรมที่ดีและมีประโยชน์ต่อการพัฒนา นักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ผลจากการสำรวจดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมหะละเกาะฮู เป็นทัศนคติเชิงบวกสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงและเหมาะสมที่จะเป็นกิจกรรมพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งกิจกรรมนี้จะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับอายะฮ์อัลกุรอาน อัลลอฮ์ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُولُوا وَجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ
مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ
وَأَتَى الْمَالَ عَلَىٰ حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَابْنَ

السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ
وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ
وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ
الْمُتَّقُونَ ﴿

ความว่า หาใช่คุณธรรมไม่ การที่พวกเจ้าผินหน้าของพวกเจ้าไปทาง
ทิศตะวันออกและทิศตะวันตกแต่ว่าคุณธรรมนั้นคือผู้ที่ศรัทธา
ต่ออัลลอฮ์ และวันปรโลก และศรัทธาค่อมลาอิกะฮ์ ต่อบรรดาคัมภีร์
และนะบีทั้งหลาย และบริจาคทรัพย์ต่างๆ ที่มีความรักในทรัพย์นั้น แก่
บรรดาญาติที่สนิทและบรรดาเด็กกำพร้า และแก่บรรดาผู้ยากจนและ
ผู้ที่อยู่ในการเดินทาง และบรรดาผู้ที่มาขอและบริจาคในการไถ่ทาส
และเขาได้ดำรงไว้ซึ่งการละหมาด และชำระซะกาต และ(คุณธรรม
นั้น) คือบรรดาผู้ที่รักษาสัญญาของพวกเขาโดยครบถ้วน เมื่อพวกเขา
ได้สัญญาไว้ และบรรดาผู้ที่อดทนในความทุกข์ยาก และในความ
เดือดร้อน และขณะต่อสู้ในสมรภูมิ ชนเหล่านี้แหละคือผู้ที่พูดจริง
และชนเหล่านี้แหละคือผู้ที่มีความยำเกรง

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 177)

ผู้วิจัยเห็นว่า วัตถุประสงค์หลักที่นักศึกษาเข้าใจในการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮ์ คือ
การที่นักศึกษามีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ Muhamad Ruswandi dan Rama Adeyasa
(2007 : 6) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของหะละเกาะฮ์ที่มีต่อสมาชิกกลุ่มศึกษา คือ เพื่อให้สมาชิก
สามารถปฏิบัติศาสนกิจภาคบังคับได้มีความสนใจต่อประเด็นปัญหาเกี่ยวกับอิสลาม สร้าง
บุคลิกภาพที่ดีงามและมีความพร้อมที่จะรับฟังการตักเตือน สร้างพฤติกรรมเพื่อพัฒนาตนเองและ
เปลี่ยนแปลงผู้อื่นและ ความพร้อมที่จะรับในสิ่งที่เป็นประโยชน์จากการเผยแผ่อิสลาม สอดคล้อง
กับ Ya'qob Muhammad Husin (2008:14 – 15) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮ์มี
เป้าหมาย คือ สมาชิกเกิดความเข้าใจที่แท้จริงและชัดเจนเกี่ยวกับอิสลาม ได้ใช้ความรู้มาปฏิบัติใน
ชีวิตประจำวันและแก้ปัญหาเกี่ยวกับศาสนาเบื้องต้นได้และเป็นการยกระดับวิถีชีวิตสู่การดำเนิน
ชีวิตตามวิถีอิสลาม (อามัลอิสลามีย์) มีความรู้สึกรับผิดชอบปกป้อง ความดีงามและความสูงส่งของ
อิสลามทั้งที่เป็นปัจเจกบุคคลและองค์กร และสร้างความผูกพันอย่างแน่นแฟ้น และความเข้มแข็งที่
มั่นคงของความเป็นพี่น้องนำไปสู่ฝึกทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม สอดคล้องกับแนวคิด Ali Abdul
Halim Mahmud (2005 : 138 – 144) ได้กล่าวว่า หะละเกาะฮ์จะสร้างปัจเจกมุสลิมให้มีความสำนึก

ว่าอิสลามเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิต สร้างความเป็นพี่น้องในกลุ่มสมาชิก ให้มีความเข้มแข็งไม่ว่าจะอยู่ในสังคมหรือองค์กรก็ตาม สนับสนุนในความดีและสัจธรรมที่มีอยู่ในตัวของมุสลิมและโน้มน้าวให้มีความเสียสละ ท่วมเทไปสู่เป้าหมายของศาสนา สามารถป้องกันในสิ่งที่เป็อันตรายและเสื่อมเสียต่อสมาชิก และสร้างความภาคภูมิใจต่ออิสลามด้วยการสร้างความมุ่งมั่นต่อการมีคุณธรรมจริยธรรมในกิจวัตรประจำวัน ทั้งในยามที่มีความสุขหรือทุกข์ก็ตาม

จากเป้าหมายหะละเกาะดังกล่าว ทำให้นักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมหะละเกาะสุ ถือว่าเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของนักศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ สามารถที่จะปกป้องและป้องกันสิ่งไม่ดีที่จะมารุมเร้าชีวิตสู่การกระทำที่ไม่ดี

แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จากการสนทนากลุ่ม (Focus group) สรุปได้ดังนี้

1.แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านเป้าประสงค์

ผลจากการศึกษาสนทนากลุ่มของพี่เลี้ยงที่มีต่อการกำหนดกิจกรรมหะละเกาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ดังนี้ 1.ควรให้คงอยู่เป้าประสงค์เดิมที่ได้ดำเนินการที่ผ่านมา ซึ่งสอดคล้องกับ ฮาริษ นาแว (2558) กล่าวว่า “จากการที่ได้ทำกิจกรรมหะละเกาะสุกับนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ค่อนข้างดีมาก ” สอดคล้องกับ อับดุลราชัก ยูโซะ (2558) กล่าวว่า “เป้าประสงค์กิจกรรมหะละเกาะสุ นักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีความครอบคลุมหลายด้าน สามารถพัฒนานักศึกษาให้เกิดคุณภาพได้ ” 2.มีการเน้นกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มศึกษาหะละเกาะสุให้รู้จักถึงแก่นแท้ของความเป็นพี่น้อง สอดคล้องกับ แวนรพาน สุเด็น (2558) กล่าวว่า “ กิจกรรมหะละเกาะสุเป็นกลไกในการสร้างความเป็นพี่น้อง” สอดคล้องกับ บุกอริ กามาเซะ (2558) กล่าวว่า “เป็นการสร้างเป็นพี่น้องระหว่างพี่เลี้ยงกับนักศึกษาและนักศึกษาตนเอง ” สอดคล้องกับ มาเรียม ดอเลาะ (2558) กล่าวว่า “เป็นการรวมตัวกันระหว่างพี่เลี้ยงกับสมาชิกนักศึกษาเป็นญะมาอะฮ์และสร้างความคุ้นเคยกันและกัน” สอดคล้องกับ ฟาติมะ สามี (2558) กล่าวว่า “การทำกิจกรรมหะละเกาะสุจะเกิดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม มีความผูกพัน ระหว่างกัน ทำให้กิจกรรมหะละเกาะสุเป็นกิจกรรมที่ทุกคนต้องการ” สอดคล้องกับ อีมาน สะนาวี สาขาวิชาอิสลามศึกษาหลักสูตรนานาชาติ (2558) กล่าวว่า “น้องนักศึกษามีความไว้วางใจพี่เลี้ยง ไม่เกรงใจ สามารถมาปรึกษาเรื่องการเรียนและอื่นๆด้วย ” แต่ในขณะเดียวกัน ไม่สอดคล้องกับ ชูไวบะห์ กูนา (2558) กล่าวว่า “ กิจกรรมหะละเกาะสุแต่ละกลุ่มนั้นมีสมาชิกมาจากสาขาวิชาเอกเดียวกัน จะมีความสนิทสนมในเอกเดียวกันเท่านั้น แต่ยังขาดในการสร้างความเป็นพี่

น้องในต่างสาขาวิชาอีกด้วย” 3.มีการพัฒนาด้านภาวะความเป็นผู้นำอย่างเป็นรูปธรรมและ นักศึกษานำเสนอข้อมูลด้วยความมั่นใจ สอดคล้องกับ ฮัดซัน คาอี (2558) กล่าวว่า “ประสบการณ์จากการเข้าร่วมหะละเกาะฮุได้ฝึกการเป็นผู้นำ” สอดคล้องกับ ฮุสนา ประสานการ (2558) กล่าวว่า “นักศึกษามีความกล้าแสดงออก กล้าที่จะออกความคิดเห็นและยอมรับความคิด ของผู้อื่น” สอดคล้องกับ อนันต์ แลธา (2558) กล่าวว่า “เป็นการสร้างนักศึกษามีความกล้า สามารถที่จะยื่นพูดต่อหน้าสาธารณชนได้” สอดคล้องกับ คลฮาดี โดมาเร (2558) กล่าวว่า “กิจกรรมหะละเกาะฮุเป็นการฝึกให้นักศึกษามีการวางแผนอย่างรัดกุมได้ดีขึ้น” สอดคล้องกับ ฟาตี สะห์ สาหะ (2558) กล่าวว่า “สมาชิกในกลุ่มหะละเกาะฮุจะได้รับความรู้และประสบการณ์การทำงานอิสลามสามารถที่จะเป็นคาอียะฮุในอนาคตได้” 4.มีการสร้างกระบวนการตักเตือนระหว่าง นักศึกษาให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ มุฮามะยูรี ยะปา (2558) กล่าวว่า กิจกรรมหะละเกาะฮุเป็นกิจกรรมที่สามารถตักเตือนกันและกันได้ดี สอดคล้องกับ นาดียะห์ มะแซ (2558) กล่าวว่า กิจกรรมหะละเกาะฮุเป็นกิจกรรมที่มีกระบวนการตักเตือนภายในตัวเพราะว่าทุกครั้งที่อ่าน ความหมายอัลกุรอานก็มีเนื้อหาอัลกุรอานที่เกี่ยวข้องกับเราเพื่อให้ใครครวญและตักเตือนตนเอง และสมาชิกอื่น สอดคล้องกับ ชูไรดา หวังจิ (2558) กล่าวว่า “เป็นกิจกรรมเพื่อให้สมาชิกได้รับ คำแนะนำจากพี่เลี้ยงเพื่อเป็นการเปลี่ยนแปลงในชีวิตประจำวัน” 5.มีการกำหนดตัวชี้วัดให้ชัดเจน ในการประเมินนักศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรม ฮาซัน สะแลแม (2558) กล่าวว่า “ต้องมีการชี้แจงว่า กรอบคุณธรรมจริยธรรมของวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ กำหนดมี อะไรบ้าง เช่น ภาวะความผู้นำ การไม่มีชู้สาว เป็นต้น ” สอดคล้องกับ อาชียะ หะมะ (2558) กล่าวว่า “ให้นำประกาศคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของวิทยาลัยอิสลามศึกษามากำหนดกรอบ คุณธรรมของกิจกรรมหะละเกาะฮุ เพื่อความสอดคล้องกับความต้องการที่วิทยาลัยอิสลามศึกษา ต้องการ ” 6.การเรียนรู้ของนักศึกษาในกลุ่มหะละเกาะฮุจะต้องให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการ วิเคราะห์ สังเคราะห์ เนื้อหาการนำเสนอให้ได้ข้อสรุปที่ตกผลึกจากกระบวนการมีส่วนร่วมของ สมาชิก สอดคล้องกับ ฮาริษ นาแวน (2558) กล่าวว่า “ทุกครั้งที่มีการนำเสนอให้สมาชิกทุกคนใน กลุ่มช่วยวิเคราะห์ สังเคราะห์ ร่วมอภิปรายในกลุ่ม เกี่ยวกับเนื้อหาจากผู้นำเสนอเพื่อเป็นการทำ ความเข้าใจตรงกัน” สอดคล้องกับ อาหามะ สาและ (2558) กล่าวว่า “เนื้อหาที่ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ในกลุ่มแล้วจะมีคุณภาพและตรงกับความจริงมากที่สุด ” สอดคล้องกับ อัซมิง เซะ (2558)กล่าวว่า “ผู้นำเสนอเนื้อหาเขาจะวิเคราะห์จากตัวบทเท่านั้น ก็จะเป็นความรู้ทางเดียว แต่เมื่อ สมาชิกกลุ่มได้ วิเคราะห์ สังเคราะห์แล้ว เราก็สามารถที่จะเห็นหลายด้าน เป็นความรู้ที่กว้างกว่า ” สอดคล้องกับ มุฮัมมัด มาซอ (2558) กล่าวว่า “ความครอบคลุมของเนื้อหาในแต่ละเรื่องนั้น จะต้อง มาจากการที่สมาชิกร่วมกันวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ผ่านการคัดกรองหลายๆคน” 7. กำหนดกิจกรรมการขัดเกลาจิตใจในเชิงปฏิบัติการเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากการสัมผัสจริง

สอดคล้องกับ อารีนิ เจะหลง (2558) กล่าวว่า “ที่จริงกิจกรรมทะเลเกาะสุเองก็เป็นกิจกรรมขัดเกลาจิตใจที่เป็นรูปธรรมสัมผัสได้ และเป็นรูปธรรมมากที่สุด” สอดคล้องกับ อาดียาซ โตะเหม (2558) กล่าวว่า “กิจกรรมทะเลเกาะสุเป็นการขัดเกลาในตัวบุคคล” สอดคล้องกับ นุซวาริ เสมสัน (2558) กล่าวว่า “เกิดการพัฒนจิตวิญญาณจากการกระทำกิจกรรมทะเลเกาะสุอยู่เป็นนิจ” สอดคล้องกับ วณิชนัน ภิญ โญ (2558) กล่าวว่า “เป้าประสงค์ที่มาทำกิจกรรมทะเลเกาะสุเพื่อเป็นการฟื้นฟูอิमान” สอดคล้องกับ นาฟีซะ เต๊ะหม่อม (2558) กล่าวว่า “กิจกรรมทะเลเกาะสุเป็นการกระตุ้นอิमान ได้ปรึกษาหารือและส่งเสริมในด้านวิชาการและนันทนาการ” สอดคล้องกับ ซอลีซะหมัดอะคัม (2558) กล่าวว่า “เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในจิตใจให้เกิดความศรัทธาอย่างต่อเนื่องโดยไม่ขาดตอนของความศรัทธา” 8. มีการจัดกิจกรรมทะเลเกาะสุในรูปแบบต่างๆ ทั้งในและนอกห้องเรียนด้วย สอดคล้องกับ อาอีซะ สาห์ลี (2558) กล่าวว่า “ให้มีกิจกรรมทะเลเกาะสุ นอกมหาวิทยาลัยเพื่อเป็นการสร้างความเป็นพี่น้องมากขึ้น” สอดคล้องกับ ฮัดซัน คาลี (2558) กล่าวว่า “กิจกรรมทะเลเกาะสุจะต้องเป็นกิจกรรมสนุกๆ บ้างให้กับสมาชิก โดยที่ให้สมาชิกรู้สึกว่าการกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ไม่น่าเบื่อ” สอดคล้องกับ อามีเนาะห์ มุซอ (2558) กล่าวว่า “ต้องมีกิจกรรมที่เป็นจิตอาสาเพื่อเป็นการฝึกสมาชิกให้มีจิตอาสา” สอดคล้องกับ มุฮามะยูรี ยะปา (2558) กล่าวว่า “ให้มีกิจกรรมทัศนศึกษาสำหรับสมาชิกและกิจกรรมกีฬามูลดัลล์ (ละหมาดยาค่ากิน) ตัญฺรนอกพื้นที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีละครั้ง” 9. จัดกิจกรรมให้ครอบคลุมทั้ง สติปัญญา จิตวิญญาณและร่างกาย สอดคล้องกับ มาเรียม คอเลาะ (2558) กล่าวว่า “กิจกรรมทะเลเกาะสุต้องเป็นกิจกรรมที่พัฒนาด้านความคิด ร่างกายและสติปัญญา เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์” สอดคล้องกับ นูรีซา โส๊ะมอ (2558) กล่าวว่า “มีการพัฒนาศักยภาพนักศึกษาทาง ด้านความเป็นอยู่ของนักศึกษา การทบทวนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน สอบถามความทุกข์สุขของนักศึกษา สมาชิก เสริมสร้างความสามัคคีและรู้จักทำงานเป็นทีม” สอดคล้องกับ ฮุสนา ประสานการ (2558) กล่าวว่า “ให้นักศึกษานำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมทะเลเกาะสุไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมก่อนแล้วการพัฒนาทั้งจิตใจ ร่างกายและสติปัญญาที่จะมาเอง” และ 10. สร้างกระบวนการให้นักศึกษาในกลุ่มทะเลเกาะสุเกิดความช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ สอดคล้องกับ รุสนานี ตะบิง (2558) กล่าวว่า “กิจกรรมทะเลเกาะสุเป็นกระบวนการฝึกฝนรู้จักความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเอื้ออาทรต่อกันในกลุ่มเพื่อนสมาชิกด้วยกัน” สอดคล้องกับ นูร์ ชะอาดะฮ์ บินดี ดิน (Nor Saadah Binti Din, 2010) ได้กล่าวว่า ความช่วยเหลือเป็นหน้าที่ของสมาชิกทุกคนในกลุ่มศึกษาทะเลเกาะสุ ที่จะต้องร่วมแบกรับและให้ความช่วยเหลือระหว่างพี่น้องในกลุ่มทะเลเกาะสุ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและมั่นใจในการได้รับหลักประกันช่วยเหลือกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ ยะโกบ มุห์มัด ฮุเซ็น (Ya'qob Muhammad Husin: 2008) ได้กล่าวว่า ความสมดุลในการใช้ชีวิตร่วมกันนั้น จำเป็นจะต้องมีความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะชีวิตของสมาชิกในกลุ่มทะเลเกาะสุต่างก็มีปัญหาอุปสรรคต่างๆ เช่น ด้านทรัพย์สิน ด้านปัญหาทางด้านการใช้ชีวิต เป็นต้น ฉะนั้น

ในกลุ่มจะต้องไม่ละเลยต่อปัญหาของสมาชิกต่างๆร่วมกันแก้ไขและให้ความช่วยเหลืออย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการอยู่ด้วยกัน

ผู้วิจัยคิดว่า แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านเป้าประสงค์ งานกิจการนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาจะต้องคงอยู่เป้าประสงค์เดิมเพราะเป็นกิจกรรมที่ชัดเจนจิตใจในเชิงปฏิบัติการ แต่จะต้องจัดให้ครอบคลุมทั้ง สติปัญญา จิตวิญญาณและร่างกาย โดยมีกิจกรรมในรูปแบบต่างๆทั้งในและนอกห้องเรียน ให้เน้นกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮุมากขึ้นเพื่อสร้างความเป็นพี่น้อง มีการพัฒนาด้านภาวะความเป็นผู้นำอย่างเป็นรูปธรรม พัฒนากิจกรรมให้เกิดทักษะนำเสนอ ข้อมูลด้วยความมั่นใจ ไม่ว่าจะป็นด้านข้อมูล การใช้ภาษา นำเสียงและท่าทางก็ตาม มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เนื้อหาการนำเสนอให้ได้ข้อสรุปที่ตกผลึกจากกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิก มีกระบวนการตักเตือนระหว่างนักศึกษาด้วยกัน สร้างกระบวนการให้นักศึกษาสามารถความช่วยเหลือกันและกันได้ และมีการกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนในการประเมินนักศึกษาด้านคุณธรรม จริยธรรม

2.แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านพี่เลี้ยง

ผลจากการศึกษาสนทนากลุ่มของพี่เลี้ยงที่มีต่อการกำหนดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านพี่เลี้ยง ดังนี้ 1.พี่เลี้ยงจะต้องมีเทคนิคการบริหารและการจัดการกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮุ สอดคล้องกับ มุฮามะยูรี ยะปา (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงกลุ่มจะต้องเตรียมข้อมูลที่จะแสดงความคิดเห็นในการทำหะละเกาะฮุให้มากๆและพี่เลี้ยงจะต้องมีเทคนิคสร้างแรงจูงใจให้กับนักศึกษาได้เพื่อไม่ให้นักศึกษาเกิดความเบื่อในการทำหะละเกาะฮุ” สอดคล้องกับ เจ๊ะนูริยะห์ บูงอตาหยง (2558) กล่าวว่า “สามารถบริหารจัดการระบบกลุ่มหะละเกาะฮุได้” สอดคล้องกับ กอริเยาะ คือระ (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงมีความรับผิดชอบในการดำเนินหะละเกาะฮุอย่างเป็นระบบ” สอดคล้องกับ อิกรอม หะมะ (2558) กล่าวว่า “มีการเตรียมเนื้อหา และยกตัวอย่างใกล้ตัว เพื่อง่ายต่อการเข้าใจในเนื้อหาที่ถ่ายทอดไป” สอดคล้องกับ คอลีเยาะ กาเดร์ (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมและนำกิจกรรมที่มีสาระแก่นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรม” สอดคล้องกับ ฮาซัน สะแลแม (2558) กล่าวว่า “ด้านความตรงต่อเวลา มีความรู้สามารถตอบได้เวลาน้องถามหรือสงสัย” 2.มีการอบรมพี่เลี้ยงและเพิ่มพูนความรู้อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ คลฮาดี โดมาแร (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงต้องแสวงหาความรู้ใหม่อยู่ตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง” สอดคล้องกับ ฟาตีหะ สาหะ (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงต้องมีความพร้อมทั้งทางด้านความรู้และจิตวิญญาณ” สอดคล้องกับ นัจดา นาปาเลน (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงกลุ่มต้องมีความรู้ทั้งในด้านความรู้ศาสนาและความรู้ทั่วไป” สอดคล้องกับ

มูฮัมมัด มาซอ (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุ” สอดคล้องกับ เจ๊ะนูริยะห์ บุงอตาหยง (2558) กล่าวว่า “ พี่เลี้ยงของแต่ละกลุ่มนัดรวมตัวกันเฉพาะพี่เลี้ยง เพื่อที่จะได้มาพูดคุยถึงรูปแบบของการทำหะละเกาะฮุของแต่ละกลุ่ม แลกเปลี่ยนความรู้ให้เพื่อนฟัง เพื่อจะเป็นแนวทางในการทำหะละเกาะฮุที่ดีให้กับพี่เลี้ยงคนอื่นๆ ” สอดคล้องกับ อัชมา กิยา (2558) กล่าวว่า “มีการพัฒนาตนเองให้มากกว่านี้ เพื่อน้องหะละเกาะฮุ เพื่อเป็นตัวอย่างแก่น้อง ตอนนี้อยู่คุณภาพของพี่เลี้ยงกลุ่มไม่ค่อยดีมากนัก แต่จะพยายามพัฒนาตน เพื่อเป็นที่ดีแก่น้องๆ” สอดคล้องกับ อัชมิง เซะ (2558) กล่าวว่า “มีการให้ความรู้และแนะนำพี่เลี้ยงและมีกิจกรรมที่กระตุ้นให้กับพี่เลี้ยงอยู่เสมอ” 3.พัฒนาศักยภาพภาวะความเป็นผู้นำของพี่เลี้ยงกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮุ สอดคล้องกับ ฮาริษ นาแเว (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงมีความเป็นผู้นำ ไม่มีอคติและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น” สอดคล้องกับ บุกอริ กามาเซะ (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงมีปฏิสัมพันธ์ไมตรีที่ดีต่อสมาชิกหะละเกาะฮุ” สอดคล้องกับ แวนูรฟาน สุเด็น (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงเปรียบเสมือนผู้นำ จะบอกว่า ผู้นำที่ดี นั้นต้องเป็นผู้ตามที่ดีได้ด้วยเช่นกัน” 4.ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเป็นแบบอย่างที่ดีและสร้างความน่าเชื่อถือแก่สมาชิกกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮุ สอดคล้องกับ ฮัดซัน ดาอี (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงควรเป็นแบบอย่างให้แก่สมาชิกหะละเกาะฮุเพื่อความเหมาะสมต่อการพัฒนาตนเองตนเองสมาชิกหะละเกาะฮุ” สอดคล้องกับ ชูไววะห์ กูนา (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงเป็นตัวอย่างที่ดีแก่สมาชิกหะละเกาะฮุไม่ว่าจะเป็นด้านจรรยาบรรณ” สอดคล้องกับ ฟาติมะ สามี (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงสร้างบุคลิกภาพความเป็นมุสลิมที่ดี” 5.คัดเลือกพี่เลี้ยงที่มีใจอาสา มีความรับผิดชอบ มีความจริงใจและตั้งใจที่จะเสียสละในการเป็นพี่เลี้ยงนำหะละเกาะฮุนักศึกษา สอดคล้องกับ สุมัยยะห์ คอฆอ (2558) กล่าวว่า “ต้องมีความกล้าและความเป็นผู้ใหญ่เพื่อที่จะให้สมาชิกสามารถนำไปเป็นแบบอย่างได้” สอดคล้องกับ อามีเนาะห์ มูซอ (2558) กล่าวว่า “เป็นคนที่มีอามานะฮ์ในเรื่องต่างๆ และสามารถจูงใจให้ทุกคนในกลุ่มรักและอยากจะทำกิจกรรมหะละเกาะฮุไปตลอด” สอดคล้องกับ อีมาน สะนาวี (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงควรมีอามานะฮ์มากพอ ในการที่จะเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อมาทำงานส่วนรวม” สอดคล้องกับ อนันต์ แลสา (2558) กล่าวว่า “มีความเสียสละ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ในช่วงการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮุและเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้” สอดคล้องกับ อับดุลราชัก ยูโซะ (2558) กล่าวว่า “เป็นคนที่มีความพร้อมพอสมควร มีความเสียสละและมีความจริงใจต่อสมาชิกหะละเกาะฮุ” 6.พี่เลี้ยงมีการประเมินตนเองและประเมินสมาชิกในกลุ่มหะละเกาะฮุอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับ อาหามะ สาและ (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงกลุ่มต้องสังเกตพฤติกรรมของสมาชิกขณะทำหะละเกาะฮุและนอกหะละเกาะฮุเป็นประจำ” สอดคล้องกับ กอริเยะห์ ตือเระ (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงใส่ใจและติดตามพฤติกรรมของน้องหะละเกาะฮุตัวเอง” สอดคล้องกับ อัชมิง เซะ (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงต้องประเมินด้วยการให้สมาชิกประเมินตนเอง อิบาคะฮุรายวัน รายสัปดาห์ รายเดือนและรายปีอยู่เสมอ” 7.พี่เลี้ยงสามารถเป็นที่ปรึกษาและแนะนำสมาชิกในกลุ่มศึกษา

หะละเกาะฮุเกี่ยวกับการใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยได้ สอดคล้องกับ อารีนิ เจะหลง (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงควรเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ คำตักเตือนต่อสมาชิกหะละเกาะฮุอยู่เสมอ” สอดคล้องกับ นาฟีซะ เต๊ะหม่อม (2558) กล่าวว่า “กิจกรรมหะละเกาะฮุเป็นการกระตุ้นอิมาน ได้ปรึกษาหารือและส่งเสริมในด้านวิชาการและนันทนาการ” สอดคล้องกับ ฮาริษ นาแเว (2558) กล่าวว่า “สมาชิกกลุ่มหะละเกาะฮุสามารถที่จะปรึกษาได้ทุกเรื่องไม่ว่าจะเป็นเรื่องการใช้ชีวิต การเรียนและอื่นๆ ให้รับรู้เพื่อสู่แนวทางการแก้ปัญหาของสมาชิก” สอดคล้องกับ นาดียะห์ มะแซ (2558) กล่าวว่า “เมื่อพี่เลี้ยงทำหะละเกาะฮุกับสมาชิก พอพี่เลี้ยงได้ตักเตือนสมาชิก พี่เลี้ยงก็มีส่วนในตักเตือนให้กับตัวเองและสมาชิกด้วย” 8. พี่เลี้ยงมีการพัฒนาตนเองและค้นหาประสบการณ์ใหม่เกี่ยวกับการจัดการและการดูแลหะละเกาะฮุอยู่เสมอ สอดคล้องกับ อาอี๊ยะ สาหลิ (2558) กล่าวว่า “ด้านคุณภาพของพี่เลี้ยงหะละเกาะฮุอยู่ในเกณฑ์ดี เพราะ เคยได้รับการพัฒนาการเป็นพี่เลี้ยงและประสบการณ์ในการเป็นพี่เลี้ยงหะละเกาะฮุตอนเรียนมัธยม” สอดคล้องกับ ฮาซัน สะแลแม (2558) กล่าวว่า “จะต้องมีการปฐมนิเทศพี่เลี้ยงและจัดอบรมพี่เลี้ยงอย่างสม่ำเสมอ” สอดคล้องกับ คอลิเยาะ กาเคร์ (2558) กล่าวว่า “การเป็นพี่เลี้ยงกิจกรรมหะละเกาะฮุจะต้องเป็นที่มีความรู้ศาสนาเพียงอย่างเดียวแต่ต้องผ่านประสบการณ์ในการเป็นสมาชิก อย่างต่อเนื่อง ฝึกเรียนรู้และสังเกตวิธีการนำของพี่เลี้ยงเพื่อเป็นการสะสมประสบการณ์พร้อมๆ กับทำความเข้าใจกับคู่มือกิจกรรมหะละเกาะฮุ” 9. พี่เลี้ยงจะต้องมีความพร้อมทุกๆ ด้านที่จะนำกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮุได้ สอดคล้องกับ ฟาตีซะห์ สาหะ (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงมีความพร้อมที่จะสอนและมีใจรักกับงานอย่างแท้จริง” สอดคล้องกับ มูฮามะฮูรี ยะปา (2558) กล่าวว่า “พี่เลี้ยงควรมีความพร้อมที่จะดำเนินหะละเกาะฮุทุกครั้ง” สอดคล้องกับ อาชียะ หะมะ (2558) กล่าวว่า “ก่อนพี่เลี้ยงทำหน้าที่ดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮุอยากให้การประชุมที่ชัดเจนก่อนมีข้อมูลอย่างเรียบร้อยเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของพี่เลี้ยงด้วย

ผู้วิจัยคิดว่า แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านพี่เลี้ยง คือ งานกิจการนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาจะต้องคัดเลือกพี่เลี้ยงที่มีความพร้อม มีใจอาสา มีความรับผิดชอบ มีความจริงใจและตั้งใจที่จะเสียสละเพื่อส่วนรวมเป็นการเบื้องต้น มีเทคนิคการบริหารและการจัดการกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮุ มีการอบรมพี่เลี้ยงเพื่อเสริมความรู้ พัฒนาศักยภาพภาวะความเป็นผู้นำ สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้เกิดความน่าเชื่อถือ เป็นคนที่มีประสบการณ์สามารถเป็นที่ปรึกษาและแนะนำสมาชิกเกี่ยวกับการใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยได้และชอบใคร่ครวญหรือที่จะประเมินตนเองและสมาชิกด้วยอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3.แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านหลักสูตร

ผลจากการศึกษาสนทนากลุ่มของพี่เลี้ยงที่มีต่อการกำหนดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านหลักสูตร ดังนี้ 1.ให้ดำเนินการตามหลักสูตรเดิมเนื่องจากเป็นหลักสูตรมีความครอบคลุมและสมบูรณ์ สอดคล้องกับ มุฮามะยูรี ยะปา (2558) กล่าวว่า หลักสูตรที่ใช้ปัจจุบันค่อนข้างจะสมบูรณ์แต่สิ่งที่ต้องเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักการอ่านอัลกุรอานและการเสีสลละ สอดคล้องกับ อัสมีง เชะ (2558) กล่าวว่า ควรให้สมาชิกได้รับความรู้เกี่ยวกับอิสลามอย่างครอบคลุมและเป็นวิทยาการร่วมสมัย ซึ่งหลักสูตรที่มีอยู่นั้นค่อนข้างครอบคลุมแล้ว แต่อยู่การประยุกต์ใช้ว่า พี่เลี้ยงกลุ่มจะถ่ายทอดเนื้อหาเป็นเรื่องราวร่วมสมัยได้อย่างไร สอดคล้องกับ ชูไวบะห์ กุณา (2558) กล่าวว่า หนังสือประกอบการทำหะละเกาะฮูมีความครอบคลุมเรื่องศาสนาและทั่วไปแล้วแต่อยู่ที่การประยุกต์ใช้เท่านั้นเอง 2.ให้เน้นการอ่านอัลกุรอานให้ถูกต้องตามหลักการอ่านเพื่อพัฒนาศักยภาพนักศึกษาให้สามารถอ่านอัลกุรอานได้ สอดคล้องกับ อามีเนาะห์ มุซอ (2558) กล่าวว่า เนื้อหาต้องชัดเจน เน้นอัลกุรอาน สอดคล้องกับ มุฮามะยูรี ยะปา (2558) กล่าวว่า หลักสูตรที่ใช้ปัจจุบันค่อนข้างจะสมบูรณ์แต่สิ่งที่ต้องเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักการอ่านอัลกุรอานและการเสีสลละ สอดคล้องกับ ฮัดซัน ดาอี (2558) กล่าวว่า นักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา ควรที่จะเน้นให้อ่านอัลกุรอานให้ได้ เพราะพวกเขาเรียนทางด้านศาสตร์อิสลามโดยตรงอย่างน้อยสามารถอ่านอัลกุรอานถูกต้อง 3.ให้เน้นกิจกรรมในเชิงปฏิบัติที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรครบถ้วนอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับ นาดียะห์ มะแซ (2558) กล่าวว่า กิจกรรมหะละเกาะฮู ที่ผ่านมานั้นส่วนมากจะเน้น การนำเสนออภิปรายเนื้อหาในกลุ่มของตนเอง ไม่ค่อยมีกิจกรรมในเชิงปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมมากนักสมควรให้มีกิจกรรมอื่นๆบ้างเพื่อประกอบกิจกรรมหะละเกาะฮูพร้อมๆกัน สอดคล้องกับ ฮาริษ นาแเว (2558) กล่าวว่า ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมหะละเกาะฮูสามารถที่จะปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้เลย สอดคล้องกับ ซอลิฮะ หมัดอะดัม (2558) กล่าวว่า สมควรจะมีกิจกรรมภาคปฏิบัติด้วย อาจจะเป็นการละหมาดกียามมุลลัยล์(ละหมาดยามค่ำคืน)พร้อมๆกัน 4.ให้มีการแยกหลักสูตรหะละเกาะฮูตามระดับชั้นปีให้ชัดเจนและเน้นหนักเนื้อหาของแต่ละชั้นปีนั้นให้ชัดเจนด้วย สอดคล้องกับ นัจดา นาปาเลน (2558) กล่าวว่า หลักสูตรในจัดกิจกรรมต้องมีเป้าหมายชัดเจนทุกระดับ สอดคล้องกับ อัสมา กิยะ (2558) กล่าวว่า หลักสูตรจะต้องเหมาะสมกับระดับความรู้ของนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรม 5.ให้มีการปรับเนื้อหาเพื่อให้สมาชิกเข้าใจได้ง่ายขึ้น และสามารถรองรับสมาชิกที่มีความรู้ต่างระดับได้ สอดคล้องกับ กอริเยาะ คือเราะ(2558) กล่าวว่า หลักสูตรจะต้องมีการปรับและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อความสอดคล้องกับผู้เข้าร่วมกิจกรรม สอดคล้องกับ อับดุลราชัก ยูโชะ (2558) กล่าวว่า ลักษณะพื้นฐานระดับความรู้ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่ต่างกัน วิทยาลัยอิสลามศึกษา

จะต้องเตรียมหลักสูตรที่ต่างกันด้วยโดยมีการวัดระดับความรู้ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อให้หลักสูตรใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่ถูกต้อง 6. กิจกรรมหะละเกาะฮูให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียนการสอนต้องเปิดอย่างน้อยหนึ่งภาคการศึกษา เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการหะละเกาะฮู สอดคล้องกับ คอลีเยาะ กาเดร์ (2558) กล่าวว่า กิจกรรมนี้ให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรรายวิชา Co – Curriculum ของวิทยาลัยอิสลามศึกษาเพื่อพัฒนานักศึกษาแบบองค์รวมได้ สอดคล้องกับ ฟาติฮะห์ สาหะ (2558) กล่าวว่า นักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษาทุกคนได้รับการพัฒนาบุคลิกภาพคุณธรรมจริยธรรมตั้งแต่ปีหนึ่งภายใต้หลักสูตรกิจกรรมหะละเกาะฮูของวิทยาลัยอิสลามศึกษา สอดคล้องกับ เจ๊ะนูริยะห์ บุงอตาหย (2558) กล่าวว่า นักศึกษาจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮูอย่างน้อยสองปี ซึ่งวิทยาลัยอิสลามศึกษาจะมีการบรรจุในหลักสูตรของวิทยาลัยอิสลามศึกษา สอดคล้องกับ สุสนา ประสานการ (2558) กล่าวว่า หลักสูตรนี้ควรมีการบรรจุในหลักสูตรและแบ่งการดูแลนักศึกษาอย่างเป็นระบบ ทั้งวิชาการและประสบการณ์ โดยเฉพาะนักศึกษาเรียนอ่อนจะต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมหะละเกาะฮู 7. การนำไปใช้หลักสูตรนั้นสมควรให้มีการประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยีสมัยใหม่ด้วย สอดคล้องกับ อาหามะ สาและ (2558) กล่าวว่า มีการปรับใช้เทคโนโลยีในการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮูในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อสร้างแรงดึงดูดและความสนใจแก่นักศึกษา สอดคล้องกับ สุมัยยะห์ ดอฆอ (2558) กล่าวว่า ปัจจุบันเทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตที่ขาดไม่ได้ฉะนั้นกิจกรรมหะละเกาะฮูจะต้องปรับให้เข้ากับยุคสมัยเพื่อให้กลมกลืนในการถ่ายทอดความรู้ของพี่เลี้ยง สอดคล้องกับ อีมาน สะนาวี (2558) กล่าวว่า พี่เลี้ยงจะต้องมีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่สามารถถ่ายทอดความรู้โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสถานการณ์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม 8. ให้มีการบังคับนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาเข้าร่วมหะละเกาะฮูทุกคน โดยเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เพื่อให้ให้นักศึกษาได้รับการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมจากกระบวนการกิจกรรมหะละเกาะฮู สอดคล้องกับ นูริซา โส๊ะบอ (2558) กล่าวว่า เป็นกิจกรรมบังคับวิชาการศึกษาทั่วไปสามสิบชั่วโมงสำหรับนักศึกษาและเป็นเงื่อนไขการจบด้วย สอดคล้องกับ นาฟีซะ เต๊ะหม่อม (2558) กล่าวว่า อยากให้นักศึกษาทุกคนได้สัมผัสกิจกรรมนี้โดยเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่หนึ่ง จะมีประโยชน์มากในการใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยเพราะเรามีพี่เลี้ยงคอยกับดูแล ช่วยเหลือและให้คำปรึกษามาอย่างต่อเนื่อง

ผู้วิจัยคิดว่า แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านหลักสูตร งานกิจการนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาควรดำเนินการกิจกรรมตามหลักสูตรเดิม เนื่องจากเป็นหลักสูตรมีความครอบคลุมและสมบูรณ์ ให้การพัฒนาทักษะด้านการอ่านอัลกุรอานให้ถูกต้องตามหลักการอ่านเพื่อพัฒนาศักยภาพนักศึกษาให้สามารถอ่านอัลกุรอานได้ จะต้องดำเนินกิจกรรมในเชิงปฏิบัติที่ได้กำหนดไว้

ในหลักสูตรครบถ้วน ให้มีการแยกหลักสูตรทะเลาะแยะตามระดับชั้นปีให้ชัดเจนต้องเป็นเนื้อหาที่เข้าใจได้ง่ายขึ้น มีการประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียนการสอนอาจจะเปิดอย่างน้อยหนึ่งภาคการศึกษา เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทะเลาะแยะ มีการบังคับนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาเข้าร่วมทะเลาะแยะทุกคนโดยเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เพื่อให้นักศึกษาได้รับการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมผ่านกระบวนการกิจกรรมทะเลาะแยะ

4.แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมทะเลาะแยะของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านการดำเนินการ

ผลจากการศึกษาสนทนากลุ่มของพี่เลี้ยงที่มีต่อการกำหนดกิจกรรมทะเลาะแยะเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านการดำเนินการ ดังนี้

- 1.การเริ่มต้นกิจกรรมทะเลาะแยะให้เริ่มต้นด้วยการอ่านอัลกุรอาน อรรถาธิบายตามด้วยรายวิชาต่างๆตามหลักสูตร ข่าวสาร จบด้วยการสรุปผลเพื่อเป็นข้อคิดในการดำเนินชีวิต สอดคล้องกับ แวนูรฟาน สุเต็น (2558) กล่าวว่า ขั้นตอนการดำเนินการที่ใช้ในกิจกรรมปัจจุบันให้นักศึกษาเริ่มด้วยการอ่านอัลกุรอาน อรรถาธิบายตามด้วยรายวิชาต่างๆตามหลักสูตร ข่าวสาร จบด้วยการสรุปผลเพื่อเป็นข้อคิดในการดำเนินชีวิต สอดคล้องกับ อาชียะ หะมะ (2558) กล่าวว่า การดำเนินการของขั้นตอนต่าง ๆ นั้นเราสามารถที่จะดำเนินถัดขั้นตอนได้ขึ้นกับสถานการณ์และบริบทของการจัดกิจกรรมแต่เราจะขึ้นต้นด้วยการอ่านอัลกุรอานเสมอ สอดคล้องกับ ซูไรดา หวังจิ (2558) กล่าวว่า บางครั้งขั้นตอนการดำเนินการกิจกรรมทะเลาะแยะขึ้นอยู่กับรูปแบบกิจกรรม ณ เวลานั้น
- 2.ให้สมาชิกทุกคนได้วิพากษ์เนื้อหาทุกครั้งที่มีการนำเสนอจากสมาชิกที่รับผิดชอบเพื่อเป็นการขยายผลเนื้อหาให้ตกผลึก สอดคล้องกับ ฮาริษ นาแว (2558) กล่าวว่า สมาชิกต้องมีการนำเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมหลังจากสมาชิกนำเสนอรายวิชาทุกครั้งเพื่อความครอบคลุมเนื้อหา สอดคล้องกับ มุหามะยูรี ยะปา (2558) กล่าวว่า การนำเสนอเพิ่มเติมนั้นเป็นสิ่งเราสามารถนำไปใช้กับชีวิตได้เพราะเป็นเนื้อหาผ่านการวิเคราะห์มาแล้ว สอดคล้องกับ ฟาติฮะห์ สาหะ (2558) กล่าวว่า เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการและพยายามนำเสนอให้เข้ากับบริบทปัจจุบัน สอดคล้องกับ อารีณี เจะหลง (2558) กล่าวว่า การนำเสนอเพิ่มเติมทำให้สมาชิกได้รับความรู้ที่แตกฉานและหลากหลายทักษะด้วย
- 3.การจัดกิจกรรมทะเลาะแยะให้จัดบ่ายวันพุธเท่านั้นเพื่อเป็นที่รู้กันว่าเป็นช่วงเวลากิจกรรมทะเลาะแยะ สอดคล้องกับ อนันต์ แลสา (2558) กล่าวว่า บ่ายวันพุธเป็นช่วงเวลาที่มีวิทยาลัยฯให้ดำเนินกิจกรรมทางวิชาการอยู่แล้ว สอดคล้องกับ วนิจนัน ภิญญ (2558) กล่าวว่า เป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมและไม่กระทบต่อการเรียนการสอนของนักศึกษาแต่หากไม่ได้ดำเนินการในช่วงเวลาดังกล่าว ให้มีการชดเชยกิจกรรมภายในสัปดาห์นั้นช่วงเวลาไหนก็ได้

4.กิจกรรมหะละเกาะฮุ้ให้เป็นแหล่งแห่งคำปรึกษาหารือ รับรู้ปัญหา ร่วมกันค้นหาแนวทางแก้ไข ปัญหาของสมาชิก สอดคล้องกับ รุสนานี ตะบิง (2558) กล่าวว่า การที่เราจะบอกปัญหาและมีการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาทางออกก็จะมีกลุ่มหะละเกาะฮุ้จะเป็นกลุ่มที่บะเราะกะฮุ้ที่สุดแล้ว เพราะว่ากลุ่มนี้จะมีการเริ่มต้นด้วยอัลกุรอาน ซึ่งจะมีความบริสุทธิ์และจะได้รับการช่วยเหลือจากอัลลอฮุ้ด้วย สอดคล้องกับ มาเรียม ดอเลาะ (2558) กล่าวว่า บางครั้งปัญหาเราเองไม่รู้และไม่กล้าไปบอกหรือปรึกษาใคร แต่พอมีหะละเกาะฮุ้ทุกคนจะมีความกล้าที่จะบอกปัญหาของตนเองเพื่อให้ที่ประชุมได้รับทราบและหาทางออกเกือบทุกปัญหา ทั้งที่กลุ่มแก้ปัญหาลองหรือประสานผู้อื่นเข้ามาแก้ปัญหาลอง สอดคล้องกับ อาตยะห์ โตะเหม (2558) กล่าวว่า การที่เรามีกลุ่มทุกคนสามารถปรึกษาหารือได้ง่ายกว่าโดยเฉพาะกลุ่มหะละเกาะฮุ้เป็นกลุ่มเล็กๆ จำนวนไม่มาก แต่จะแน่นแฟ้นด้วยความเป็นที่น้อมและความช่วยเหลือกันและกัน 5.มีกระบวนการติดตาม ประเมินผลและสรุปผลของการดำเนินงานกิจกรรมหะละเกาะฮุ้เป็นรายกลุ่มและรายบุคคล สอดคล้องกับ นูคอรี กามาเซ (2558) กล่าวว่า งานกิจกรรมนักศึกษาที่ดูแลกิจกรรมหะละเกาะฮุ้มีการติดตามการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด มีการสรุปผลและนำมาประชุมที่เลี้ยงเพื่อรับทราบข้อมูลของกิจกรรมและพัฒนาต่อไป สอดคล้องกับ อัจมิง เซะ (2558) กล่าวว่า มีการประเมินด้วยการสังเกตพฤติกรรมสมาชิกเป็นรายบุคคล และภาพรวมเป็นรายกลุ่ม สรุปผลและนำมาแก้ไขอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ อาอีษะ สาห์ลี (2558) กล่าวว่า การประเมินผลเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนากิจกรรมหะละเกาะฮุ้และเป็นการรับรู้ผลของการดำเนินการ ควรมีการประเมินอย่างน้อยหนึ่งครั้ง 6.มีการเน้นระเบียบวินัยนักศึกษา การบริหารเวลา การแต่งกายและพฤติกรรมชีวิตประจำวันของนักศึกษา ทั้งในเวลาเรียนและทำกิจกรรม สอดคล้องกับ นุซวารี เสมสัน (2558) กล่าวว่า ควรมีการเน้นการแต่งกายนักศึกษาทั้งชุดนักศึกษาและชุดนอกให้ถูกต้องตามหลักการอิสลามและเหมาะสมกับการเป็นนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สอดคล้องกับ อิกรอม มามะ (2558) กล่าวว่า การดำเนินกิจกรรมทุกคนต้องตรงต่อเวลาและให้ที่เลี้ยงกลุ่มเริ่มและจบดำเนินการกิจกรรมตามเวลาที่กำหนดถึงแม้สมาชิกบางคนยังไม่มาก็ตาม สอดคล้องกับ อัลดัน ดาอี (2558) กล่าวว่า การเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮุ้เป็นการฝึกระเบียบวินัยและความรับผิดชอบของสมาชิก เริ่มตั้งแต่การมาตรงต่อเวลา การยอมรับในกฎกติกาของกลุ่ม การเชื่อฟังที่เลี้ยงและนำผลไปปฏิบัติ เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นการฝึกระเบียบวินัย 7.มีการจัดหะละเกาะฮุ้ในรูปแบบที่หลากหลาย มีทั้งวิชาการและนันทนาการ ทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย สอดคล้องกับ ฮาซัน สะแลม (2558) กล่าวว่า ควรมีการจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายเพื่อสร้างแรงจูงใจแก่สมาชิกและมีความรู้สึกไม่น่าเบื่อต่อการเข้าร่วมกิจกรรม สอดคล้องกับ ฮาริษ นาแว (2558) กล่าวว่า การที่มีกิจกรรมที่หลากหลายของกลุ่มหะละเกาะฮุ้จะเป็นการสร้างความผูกพันระหว่างสมาชิกด้วยกัน ความเข้าใจกัน รู้จักกันและความช่วยเหลือจะเกิดขึ้นตามมา ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุ้ สอดคล้องกับ อาฮามะ สาแล (2558) กล่าวว่า หากกิจกรรม

หะละเกาะฮุมิเพียงแค่วิชาการอย่างเดียวนั่นเอง เราไม่สามารถเห็นถึงความสำเร็จของผู้เข้าร่วมได้ เพราะความสำเร็จไม่ใช่ขึ้นอยู่กับกระบวนการอีกด้วย

ผู้วิจัยคิดว่า แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุมิของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านการดำเนินการ ให้แต่ละกลุ่มดำเนินการ โดยเริ่มต้นกิจกรรมหะละเกาะฮุมิให้เริ่มต้นด้วยการอ่านอัลกุรอาน อรรถาธิบายตามด้วยรายวิชาต่างๆตามหลักสูตร ข่าวดสาร จบด้วยการสรุปผลเพื่อเป็นข้อคิดในการดำเนินชีวิต ผู้เข้าร่วมทุกคนสามารถวิพากษ์หรืออภิปรายเนื้อหาทุกครั้งที่มีการนำเสนอจากสมาชิกที่รับผิดชอบเพื่อเป็นการขยายผลเนื้อหาให้ตกผลึก นอกจากนั้นหะละเกาะฮุมิเป็นแหล่งปรึกษาหารือ รับรู้ปัญหา ร่วมกัน ค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหา มีรูปแบบที่หลากหลาย มีทั้งวิชาการและนันทนาการ ทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย ช่วงเวลาดำเนินการที่เหมาะสม จะต้องเป็นจัดบ่ายวันพุธ เพื่อเป็นที่รู้กันว่าเป็นช่วงเวลากิจกรรมหะละเกาะฮุมิ มีกระบวนการติดตาม ประเมินผลและสรุปผลของการดำเนินงาน กิจกรรมหะละเกาะฮุมิเป็นรายกลุ่มและรายบุคคลด้านต่างๆ เช่น ระเบียบวินัยนักศึกษา การบริหารเวลา การแต่งกายและพฤติกรรมชีวิตประจำวันของนักศึกษา ทั้งในเวลาเรียนและทำกิจกรรม

5.แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุมิของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านงานกิจกรรมนักศึกษา

ผลจากการศึกษาสนทนากลุ่มของพี่เลี้ยงที่มีต่อการกำหนดกิจกรรมหะละเกาะฮุมิเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านงานกิจกรรมนักศึกษา ดังนี้ 1.มีการปฐมนิเทศสมาชิกนักศึกษา พี่เลี้ยงเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ การดำเนินการของกิจกรรมหะละเกาะฮุมิ สอดคล้องกับ กอริเยาะ ดือระ (2558) กล่าวว่า การเริ่มต้นกิจกรรมหะละเกาะฮุมิสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่หนึ่ง ควรมีการชี้แจงถึงความสำคัญ กระบวนการดำเนินการกิจกรรม กฏระเบียบและผลที่ได้รับให้นักศึกษาได้เข้าใจ สอดคล้องกับ เจ๊ะนูริยะห์ บูงอตาหยง (2558) กล่าวว่า มีการปฐมนิเทศพี่เลี้ยงให้เข้าใจตรงกันในการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุมินักศึกษา กิจกรรมจะเข้าไปในทิศทางและกรอบเดียวกัน สอดคล้องกับ ดลฮาดี โดมาแระ (2558) กล่าวว่า การชี้แจงข้อมูลรายละเอียดกิจกรรมแก่พี่เลี้ยงและสมาชิกกลุ่มนักศึกษาจะได้เห็นถึงกระบวนการกิจกรรม และเป้าหมายของกิจกรรมว่ากิจกรรมนี้ ความสำเร็จอยู่ตรงไหน ซึ่งจะเป็นการกำหนดคตัวชี้วัดภายในตัวว่าสำเร็จหรือไม่ 2.มีการประเมินติดตามและสรุปผลของการดำเนินงานแล้วนำมาวิเคราะห์และแก้ไขต่อไป สอดคล้องกับ ฟาตีซะห์ สาหะ (2558) กล่าวว่า งานกิจกรรมจะต้องมีการประเมินอย่างต่อเนื่องเพื่อนำมาวิเคราะห์ สรุปผลการดำเนินการ จะได้เห็นถึงปัญหาอุปสรรคของกิจกรรม และมานำเสนอที่ประชุมพี่เลี้ยงเพื่อหาแนวทางแก้ไข สอดคล้องกับ มูฮำหมัด มาซอ (2558) กล่าวว่า กิจกรรมหะละเกาะฮุมิเป็นกิจกรรมที่หวังผลระยะยาว ผู้เข้าร่วมจะต้องเข้ากิจกรรม

อย่างต่อเนื่อง ฉะนั้นหากไม่มีการประเมินและสรุปผลเราจะไม่เห็นถึงการพัฒนาของกิจกรรมในระยะยาวได้ สอดคล้องกับ มูฮามะยูรี ยะปา (2558) กล่าวว่า การพัฒนากิจกรรมทุกกิจกรรมเราจะต้องเอาผลการดำเนินการมาเป็นตัวตั้ง แล้ววิเคราะห์ว่า จุดอ่อน จุดแข็ง ปัญหาและโอกาสอยู่ตรงไหน ลักษณะนี้ถือว่าการวิเคราะห์กิจกรรมเพื่อพัฒนา และเป็นการแก้ปัญหาตรงจุดด้วย 3.งานกิจการนักศึกษาต้องมีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการกิจกรรม หะละเกาะฮู สอดคล้องกับ อัสมา กิยะ (2558) กล่าวว่า กิจกรรมหะละเกาะฮูเป็นกิจกรรมที่มีสลับซับซ้อนในตัวมันเองและเป็นกิจกรรมระยะยาว ฉะนั้นผู้ที่จะมาดูแลกิจกรรมจะต้องมีประสบการณ์อย่างน้อยสามปี หรือเป็นผู้เชี่ยวชาญเพราะมีผลต่อเป้าหมายของกิจกรรมมาก สอดคล้องกับ นัจดา นาปาเลน (2558) กล่าวว่า จุดอ่อนของกิจกรรมหะละเกาะฮูของปีนี้ส่วนหนึ่งมาจากการบริหารของงานกิจการนักศึกษา ซึ่งไม่ได้จัดการระบบการดำเนินงานกิจกรรมตามเป้าหมายเหมือนที่ผ่านมา สิ่งนี้เห็นได้ชัดว่า งานกิจกรรมจะต้องมีประสบการณ์และเชี่ยวชาญในการบริหารกิจกรรม กิจกรรมจะสำเร็จหรือล้มเหลวส่วนหนึ่งมาจากประสบการณ์ของงานกิจการด้วย สอดคล้องกับ อามีเนาะห์ มุซอ (2558) กล่าวว่า ผู้ที่จะมาดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮูทุกคนจะต้องมีประสบการณ์และพร้อมที่จะเรียนรู้พัฒนาไปพร้อมๆกัน ถ้าหากว่ารอให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญมาดำเนินการก็คงยากจะได้ดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮู แต่ถามว่า ผู้รับผิดชอบพร้อมที่จะเรียนรู้หรือไม่และพร้อมที่จะพัฒนาเปลี่ยนแปลง ยกระดับความสามารถเพื่อก้าวสู่ผู้เชี่ยวชาญ ถ้าผู้รับผิดชอบพร้อม คิดว่าไม่เกินปีเดียวสามารถเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญได้ นอกจากนี้ผู้รับผิดชอบไม่พร้อมที่จะเรียนรู้และพัฒนา 4.มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบมีแบบแผนชัดเจน และจัดการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮูอย่างลงตัว สอดคล้องกับ แวนูรฟาน สุเต็น (2558) กล่าวว่า งานกิจการนักศึกษาจะต้องมีแผนการดำเนินงานในระยะเวลาหนึ่งปีอย่างเป็นรูปธรรมให้พี่เลี้ยงและนักศึกษาได้รับทราบว่ากิจกรรมนี้จัดวันไหนบ้าง สอดคล้องกับ นาดียะห์ มะแซ (2558) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมกลุ่มย่อยกับกิจกรรมกลุ่มใหญ่นั้นงานกิจกรรมจะต้องมีตารางการจัดกิจกรรมด้วยและมีแผนการประชุมติดตามการดำเนินงานของพี่เลี้ยงอย่างชัดเจนเพราะทุกคนมีภาระที่ต้องทำเยอะมากหากงานกิจกรรมไม่กำหนดตารางทำให้ทุกคนไม่สามารถที่จะดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ สอดคล้องกับ ฟาติมะ ซาแม (2558) กล่าวว่า การสื่อสารระหว่างงานกิจการนักศึกษากับพี่เลี้ยงต้องชัดเจน เพราะว่าพี่เลี้ยงหลายคนที่ผ่านมายังมีการสับสนในการดำเนินงานกิจกรรมและสิ่งสำคัญงานกิจการนักศึกษา ไม่ได้ดำเนินการตามมติที่ประชุมของพี่เลี้ยงด้วย

ผู้วิจัยคิดว่า แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านงานกิจการนักศึกษา กิจงานกิจการนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา จะต้องมีการวางแผนการดำเนินงานอย่างชัดเจน ว่าจะต้อง

ดำเนินการและพัฒนาเรื่องอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับทะเลเกาะสุ เช่น มีการปฐมนิเทศสมาชิก นักศึกษา พี่เลี้ยงเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ การดำเนินการของกิจกรรมทะเลเกาะสุ มีการประเมิน ติดตามและสรุปผลของการดำเนินงานแล้วนำมาวิเคราะห์และแก้ไขต่อไป และงานกิจกรรมนักศึกษาเอง จะต้องมีประสิทธิภาพและมีความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการกิจกรรมทะเลเกาะสุสามารถที่จะบริหารจัดการอย่างเป็นระบบมีแบบแผนชัดเจนและจัดการดำเนินการกิจกรรมทะเลเกาะสุอย่างลงตัว

6.แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมทะเลเกาะสุของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านทัศนคติ

ผลจากการศึกษาสนทนากลุ่มของพี่เลี้ยงที่มีต่อการกำหนดกิจกรรมทะเลเกาะสุ เพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านทัศนคติ ดังนี้ 1.มีการสร้างทัศนคติที่ดีแก่สมาชิกนักศึกษาในการเข้าร่วมกิจกรรมทะเลเกาะสุ สอดคล้องกับ สุมัยยะห์ ดอหม (2558) กล่าวว่า บางคนจากนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมทะเลเกาะสุมีความรู้สึกเบื่อหน่าย เป็นกิจกรรมที่เน้นวิชาการ เพราะไม่รู้เป้าหมายที่เป็นประโยชน์ที่มีผลต่อนักศึกษาอย่างชัดเจน จำเป็นอย่างยิ่งทางงานกิจกรรมนักศึกษาและทีมพี่เลี้ยงพยายามปรับความเข้าใจและให้กำลังใจแก่นักศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ ซอลิสะ หมัดอะดัม (2558) กล่าวว่า นักศึกษาที่มีทัศนคติเชิงลบต่อกิจกรรมทะเลเกาะสุจะเป็นนักศึกษากลุ่มน้อยมาก ส่วนใหญ่แล้วนักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมทะเลเกาะสุ แต่ทางวิทยาลัยอิสลามศึกษา ไม่ควรละเลยคนกลุ่มน้อยและพยายามให้ความสำคัญ รับฟังข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่างๆของนักศึกษา พยายามหาช่องทางทำความเข้าใจ สร้างทัศนคติที่ดีแก่นักศึกษาดังกล่าวด้วย สอดคล้องกับ ฮาซัน สะแลแม (2558) กล่าวว่า แรงจูงใจการทำกิจกรรมทะเลเกาะสุมีน้อยมาก การเข้าร่วมกิจกรรมเป็นการบังคับซึ่งไม่จูงใจกิจกรรม และบางคนเข้าร่วมแบบตามเพื่อนมา งานกิจกรรมนักศึกษาและพี่เลี้ยงจะต้องสร้างแรงจูงใจที่สามารถเปลี่ยนทัศนคติของนักศึกษาดังกล่าวให้มีทัศนคติที่ดีขึ้น 2.สร้างแรงจูงใจให้สมาชิกนักศึกษาเกิดความสนใจต่อกิจกรรมทะเลเกาะสุโดยมีการบังคับในหลักสูตรวิชาเรียนหรือมีชั่วโมงกิจกรรม สอดคล้องกับ ชูไวบะห์ กุณา (2558) กล่าวว่า มีการให้ชั่วโมงกิจกรรมเป็นรายสัปดาห์ ไม่ใช่เป็นรายเทอมเพราะจะเห็นผลซ้ำขาดแรงจูงใจของสมาชิกทะเลเกาะสุ สอดคล้องกับ นาฟีซะ เต๊ะหม่อม (2558) กล่าวว่า ปัจจุบันกิจกรรมนี้ไม่สามารถที่จะควบคุมนักศึกษาได้เพราะมีวิชา กิจกรรมเสริมหลักสูตรทำให้นักศึกษาลงทะเบียนวิชาเดียว ก็สามารถผ่านกิจกรรมประเภทนี้ได้แล้ว ฉะนั้น งานกิจกรรมนักศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับชั่วโมงกิจกรรมให้แก่นักศึกษาและประสานกับอาจารย์ผู้สอนวิชาดังกล่าวให้ดำเนินการควบคู่กันเพื่อให้นักศึกษาได้ลงทะเบียนเรียน และทำกิจกรรมทะเลเกาะสุพร้อมๆกัน สอดคล้องกับ ฟาติมะห์ สาหะ (2558) กล่าวว่า งานกิจกรรมนักศึกษาต้องประสานผู้สอนให้เปิดรายวิชาดังกล่าวภายในเทอมสองของปีสองโดยที่

นักศึกษาต้องเข้าร่วมกิจกรรมตั้งแต่ปีหนึ่ง ดังนั้น นักศึกษาจะได้ชั่วโมงกิจกรรมในรายสัปดาห์และจะผ่านวิชาดังกล่าวโดยที่สะสมความถี่จากการเข้าร่วมกิจกรรมตั้งแต่ปีที่หนึ่งถึงปีที่สองเทอมที่สอง ทำให้นักศึกษาได้รับประโยชน์สองอย่างควบคู่กันไป 3. มีการสร้างความอบอุ่นแก่สมาชิกนักศึกษาในการเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮู สมาชิกนักศึกษามีความเชื่อมั่นในการใช้ชีวิตของกลุ่มกิจกรรมสอดคล้องกับ ฮุสนา ประสานการ (2558) กล่าวว่า นักศึกษาที่ได้มาร่วมกิจกรรมบ่อยๆ จะมีความผูกพันมากระหว่างเพื่อน โดยเฉพาะการให้กำลังใจและการตักเตือนกันแต่ละกันจะเป็นการสร้างความรักและความอบอุ่นภายในกลุ่มมากจนกระทั่งเกิดการช่วยเหลือด้วย ทำให้ทุกคนมีความไว้นือเชื่อใจ ฟังพากันได้ สอดคล้องกับ คอลิเยาะ กาเดร์ (2558) กล่าวว่า กิจกรรมนี้ ถ้าเราคิดเป็นการเข้าร่วมกิจกรรมเหมือนกิจกรรมทั่วไปแล้วก็จะรู้สึกได้ว่า ไม่ได้ต่างกับกิจกรรมทั่วไป แต่ถ้ามองกลับกันว่า การเข้าร่วมกิจกรรมนี้เป็นการพัฒนาและขัดเกลาตนเองภายในรอบหนึ่งอาทิตย์ก็จะรู้สึกว่า มีความพิเศษกว่ากิจกรรมอื่นๆ จนกระทั่งเรามีเพื่อนคอยตักเตือน มีพี่เลี้ยงคอยแนะนำและให้คำปรึกษา สิ่งเหล่านี้ก็จะเป็นการสร้างความอบอุ่นมากสำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรม สอดคล้องกับ ดลฮาดี โดมาแระ (2558) กล่าวว่า มีการสร้างความรักความผูกพันระหว่างสมาชิกกลุ่มโดยผ่านกระบวนการกิจกรรมต่างๆ ภายในกลุ่ม โดยเฉพาะการพบปะในลักษณะต่างๆ และมีการให้ข้อคิดจากพี่เลี้ยงสม่ำเสมอ จะทำให้สมาชิกเกิดความรักความเป็นเอกภาพเพิ่มขึ้นในกลุ่มหะละเกาะฮู 4. เป็นแหล่งเรียนรู้ศาสนาสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวันของนักศึกษา สอดคล้องกับ ฮาริษ นาแวน (2558) กล่าวว่า การดำเนินการหะละเกาะฮู จะมีรายวิชาต่างๆ ที่สมาชิกต้องเรียนและรายวิชาดังกล่าวเป็นเนื้อหาที่นักศึกษาใช้ในชีวิตประจำวันอย่างสม่ำเสมอ ทำให้นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมจะรู้สึกว่าหะละเกาะฮูเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สามารถปฏิบัติได้เลย สอดคล้องกับ อีมาน สะนาวี (2558) กล่าวว่า นักศึกษาบางคนอ่านอัลกุรอานไม่ค่อยได้ พี่จะมาเรียนรู้หลักการอ่านอัลกุรอานตอนที่เข้าร่วมหะละเกาะฮู เพราะว่ากิจกรรมหะละเกาะฮูทุกคนจะร่วมกันอ่าน ร่วมกันสอน เกิดความกล้าที่จะอ่านต่อหน้าเพื่อนๆ และสามารถอ่านได้เป็นกิจวัตรประจำวันได้ สอดคล้องกับ ฮัดซัน ดาอี (2558) กล่าวว่า กิจกรรมหะละเกาะฮูเป็นแหล่งเรียนรู้วิชาการและทักษะอื่น การดำเนินกิจกรรมจะเริ่มด้วยการอ่านอัลกุรอาน มีการอ่านความหมายอัลกุรอาน มีหะดิษ ฟิกฮุและประวัติศาสตร์อิสลาม ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นความรู้ศาสนาทั้งสิ้น 5. เป็นแหล่งหรือกลไกในการสร้างภาวะความเป็นผู้นำของนักศึกษาและพี่เลี้ยง

ผู้วิจัยคิดว่า แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านทัศนคติ จะต้องสร้างให้ผู้เข้าร่วมมีทัศนคติที่ดี สร้างแรงจูงใจโดยมีชั่วโมงกิจกรรม สร้างความรักความอบอุ่น สามารถเป็นที่พึ่งได้ เป็นแหล่งเรียนรู้ศาสนาในการดำเนินชีวิตประจำวันและเป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างภาวะความเป็นผู้นำของ

ผู้เข้าร่วมได้ อีกทั้งเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนอิสลามศึกษา สามารถเชื่อมต่อกับรายวิชาได้และเป็นการทบทวนรายวิชาภายในตัว ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษาอย่างมากที่จะมาทำความเข้าใจในเนื้อหาต่างๆได้

7.แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านอื่นๆ

ผลจากการศึกษาสนทนากลุ่มของพี่เลี้ยงที่มีต่อการกำหนดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านอื่นๆ ดังนี้ 1.สร้างแรงเสริมและแรงบันดาลใจแก่พี่เลี้ยงและสมาชิกสม่าเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ อารีณี เจะหลง (2558) กล่าวว่า การที่นักศึกษาจะมีพลังในการเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮู พี่เลี้ยงจะต้องสร้างแรงบันดาลใจที่เป็เรื่องราวผู้คนจากประวัติศาสตร์ หรือ ผู้ที่ประสบความสำเร็จในปัจจุบันก็ได้ สอดคล้องกับ อนันต์ แลสา (2558) กล่าวว่า บางครั้งแรงบันดาลใจได้รับจากการถูกชมเชย การให้กำลังใจกันและกัน หรือ การให้ของขวัญเล็กๆน้อยๆในกลุ่มหะละเกาะฮู สมาชิกจะรู้สึกพิเศษเมื่อได้รับสิ่งดังกล่าว สอดคล้องกับ มุหามะยูริ ยะปา (2558) กล่าวว่า พี่เลี้ยงจะต้องมอบคำชมชมให้มาก ไม่ควรมีการตำหนิสมาชิก พยายามมองจุดเด่นของสมาชิกแต่ละคนแล้วชมเชยในความสามารถที่มีอยู่ สิ่งนี้จะเป็นแรงเสริมสำหรับการขับเคลื่อนกิจกรรมหะละเกาะฮู 2.เสริมคุณภาพกิจกรรมหะละเกาะฮูโดยสร้างระบบการจัดการและเผยแพร่สู่สังคมออนไลน์ สอดคล้องกับ อัสมิง เชะ (2558) กล่าวว่า ปัจจุบันทุกคนจะมีความใกล้ชิดกับสังคมออนไลน์ บางครั้งความรู้ หรือข้อคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต จากการทำกิจกรรมหะละเกาะฮูเราสามารถไปเผยแพร่ผ่านเฟสบุคหรือสังคมออนไลน์อื่นได้ สอดคล้องกับ ฮัดซัน ดาอี (2558) กล่าวว่า การจัดการกลุ่มหะละเกาะฮูเราต้องใช้สังคมออนไลน์ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด เพราะทุกคนจะใกล้ชิดกับการสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์ในรูปแบบต่างๆ ถือว่ามีประโยชน์มากในการบริหารจัดการกลุ่มหะละเกาะฮู 3.มีการถอดบทเรียนของแต่ละกลุ่มในการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮู สอดคล้องกับ ฮาซัน สะแลแม (2558) กล่าวว่า การถอดบทเรียนเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการทำกิจกรรมหะละเกาะฮู ทั้งที่เป็นการจัดการของงานกิจการนักศึกษา การจัดการของพี่เลี้ยง การตอบรับและความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม สิ่งเหล่านี้เป็สิ่งที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาและปรับปรุงระบบกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เข้าร่วม สอดคล้องกับ ดลฮาดี โดมาแร (2558) กล่าวว่า ทุกคนที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหะละเกาะฮูส่วนแล้วได้รับความรู้ ประสบการณ์และมีการตอบสนองทั้งในเชิงบวกและลบ ดังนั้นการถอดบทเรียนจะเป็นประโยชน์ทั้งผู้ดำเนินการและผู้เข้าร่วมด้วย สอดคล้องกับ อาหามะ สาและ (2558) กล่าวว่า การถอดบทเรียนเป็นการถั่นกรองการทำงานและผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินการกิจกรรม เราจะได้องค์ความรู้ที่ตกผลึกผ่านการ

วิเคราะห์จากผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการประเมินกิจกรรมที่มีคุณภาพมาก 4.มีการแจกเอกสารประกอบกิจกรรมให้ครบถ้วนทุกกลุ่มกิจกรรมหะละเกาะฮู สอดคล้องกับ แวนูฟาน สูเต็น (2558) กล่าวว่า ปีนี้ทางผู้ดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮูไม่ได้แจกเอกสารแก่กลุ่มสมาชิก ทำให้การดำเนินการนั้นไม่มีทิศทางและกรอบของการทำงาน สอดคล้องกับ มาเรียม คอเลาะ (2558) กล่าวว่า การที่ไม่มีเอกสารประกอบกิจกรรมหะละเกาะฮู พี่เลี้ยงจำเป็นต้องคิดกิจกรรมเอง ทำให้นักศึกษามองว่ากิจกรรมนี้ไม่มีเป้าหมาย เพราะแต่ละกลุ่มมีกิจกรรมที่ต่างกัน บางกลุ่มพี่เลี้ยงคิดกิจกรรมดี แต่บางกลุ่มนั้นไม่รู้จะคิดอะไร เพราะเป็นกิจกรรมต่อเนื่องและระยะเวลายาว หากไม่มีหลักสูตรหรือเอกสารประกอบพี่เลี้ยงจะไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้

ผู้วิจัยคิดว่า แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้านอื่นๆ ต้องสร้างแรงบันดาลใจและกำลังใจแก่พี่เลี้ยงและสมาชิก สร้างระบบการจัดการให้ผู้ดำเนินการเข้าใจตรงกัน มีการเผยแพร่สู่สังคมออนไลน์ มีการถอดบทเรียนของแต่ละกลุ่มในการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮูและมีการแจกเอกสารประกอบกิจกรรมให้ครบถ้วนทุกกลุ่มกิจกรรมหะละเกาะฮู อีกทั้งต้องเป็นศูนย์กลางในการติดต่อประสานงานเพื่อรับรู้ความทุกข์สุขของสมาชิก ทั้งหมดนี้ทำให้เกิดแน่นแฟ้นระหว่างสมาชิกยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถจะสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์ได้ ไม่ว่าจะเป็นการเปิดกลุ่มทางเฟสบุ๊คไลน์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ แนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

1.วิทยาลัยอิสลามศึกษาจะต้องชี้แจงให้ชัดเจนถึงความสำคัญ วัตถุประสงค์ กระบวนการ ผลที่ได้รับและเป้าหมายของกิจกรรมหะละเกาะฮูให้นักศึกษาและพี่เลี้ยงได้รับรู้และเข้าใจ เพื่อให้นักศึกษาและพี่เลี้ยงเตรียมความพร้อมเข้าสู่กระบวนการกิจกรรมในทิศทางเดียวกัน

2.มีการประชุมพี่เลี้ยงในการติดตามและประเมินผลประจำเดือนเพื่อรับรู้สภาพปัญหาการดำเนินการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และแนวทางแก้ไข มาพัฒนาการจัดกิจกรรมในต่อไป

3.ให้มีคัดเลือกพี่เลี้ยงที่มีความเหมาะสมและการอบรมพัฒนาศักยภาพพี่เลี้ยง (มูร็อบบีย)อย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะวิธีการนำไปใช้หลักสูตรกิจกรรม เพื่อให้พี่เลี้ยงสามารถเพิ่มศักยภาพและนำกลุ่มศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพได้

4.ให้กิจกรรมหะละเกาะฮูเป็นกิจกรรมที่บรรจุในวิชาเรียน รายวิชากิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อให้กิจกรรมนี้ สามารถพัฒนานักศึกษาในระยะยาวและยั่งยืน

5. ให้มีการปรับปรุงหลักสูตรหรือ แยกหลักสูตรให้เหมาะสมกับนักศึกษา และภาคการศึกษา

6. ให้มีการแจกคู่มือและหลักสูตรกิจกรรมให้กับพี่เลี้ยงกลุ่มเพื่อให้พี่เลี้ยงสามารถนำคู่มือเป็นแนวทางการดำเนินการกิจกรรมทะเลเกาะสุในทิศทางเดียวกัน

7. ให้มีการกำหนดแผนการจัดกิจกรรมทะเลเกาะสุตลอดทั้งปี ทั้งในและนอกสถานที่ ทั้งกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อยให้ชัดเจนเพื่อให้นักศึกษาจะได้จัดตารางเวลาของตนเองที่ไม่กระทบต่อกิจกรรมทะเลเกาะสุ

8. ให้มีการกำหนดชั่วโมงกิจกรรมอย่างชัดเจนและยุติธรรม ทั้งการเข้าร่วมรายสัปดาห์ รายเดือนและรายปี และมีการบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างจริงจังเพื่อให้นักศึกษาจะได้วางแผนการเข้ากิจกรรมอย่างถูกต้อง

9. ให้วิทยาลัยอิสลามศึกษาอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอต่อนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมทะเลเกาะสุ

10. ให้วิทยาลัยอิสลามศึกษา มีการต่อยอดสำหรับนักศึกษาที่ผ่านเข้าร่วมทะเลเกาะสุมาแล้ว โดยให้อาจารย์มาเป็นพี่เลี้ยงกลุ่มศึกษา เพื่อให้นักศึกษาได้จะได้เรียนรู้เพิ่มเติมและรักษาบุคลิกภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะในวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพี่เลี้ยงในการดำเนินการกิจกรรมทะเลเกาะสุที่ประสบผลสำเร็จ
2. ควรมีการวิจัยเรื่อง การบริหารและจัดการ กิจกรรมทะเลเกาะสุที่มีประสิทธิภาพ
3. ควรมีการวิจัย เรื่อง แนวทางการสร้างแรงจูงใจแก่นักศึกษาในการเข้าร่วมกิจกรรมทะเลเกาะสุ
4. รูปแบบการจัดกิจกรรมทะเลเกาะสุที่เหมาะสมในการพัฒนานักศึกษามุสลิมในสถาบันการศึกษา